

Republica Moldova

GVERNUL
HOTĂRÎRE Nr. _____
din _____

cu privire la aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Apiculturii
în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 și a Planului de acțiuni
privind implementarea acestuia pentru anii 2020-2022

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Programul național de dezvoltare a apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026, conform anexei nr. 1;

Planul de acțiuni pentru anii 2020-2022 privind implementarea Programului național de dezvoltare a apiculturii pentru anii 2020-2026, conform anexei nr. 2.

2. Ministerele, alte autorități administrative centrale și instituțiile publice, în colaborare cu asociațiile de profil, vor asigura, în limita competențelor atribuite, realizarea prezentei hotărâri și a planului de acțiuni pentru implementarea Programului.

3. Finanțarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea Programului național de dezvoltare a apiculturii pentru anii 2020-2026 se va efectua de către autoritățile responsabile din contul și în limitele mijloacelor bugetului public național și din alte surse financiare, conform legislației.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
ministrul economiei
și infrastructurii**

**Ministrul agriculturii,
dezvoltării regionale și
mediului**

Ministrul finanțelor

PROIECT

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului
nr. ____ din _____ 2020

**PROGRAMUL
NAȚIONAL DE
DEZVOLTARE A
APICULTURII
ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

2020-2026

Abrevieri

MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
Moldsilva	Agenția „Moldsilva”
CRDV	Instituția Publică Centrul Republican de Diagnostică Veterinară
IPAI	Instituția Publică „Agenția de Investiții”
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
AIPA	Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură
UASM	Universitatea Agrară de Stat din Moldova
ISPBZMV	Institutul Științifico Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară
APL	Autoritățile publice locale
ANARM	Asociația Națională a Apicultorilor din Republica Moldova
FNDAMR	Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural
USAID	Agenția Internațională de Dezvoltare
PEDAM	Programul European de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova
GN	Asociația Obștească „Green Nations”

I IDENTIFICAREA PROBLEMEI

1. Cadrul legal

În anul 2006 a fost făcut primul și cel mai important pas pentru dezvoltarea sectorului apicol prin adoptarea de către Parlament a Legii apiculturii nr. 70-XVI din 30 martie 2006, care a avut și are un impact pozitiv asupra evoluției apiculturii în țara noastră. Implementarea prevederilor Legii a contribuit, în primul rând, la ameliorarea relațiilor apicultorilor cu autoritățile publice locale, cu cele din silvicultură, protecția mediului, autoritățile de supraveghere și control în domeniile sanitar-veterinar și zootehnic, direcțiile raionale agricultură și alimentație, ceea ce a creat condiții sociale favorabile pentru activitatea apicolă.

Ulterior, în scopul implementării prevederilor Legii apiculturii, au mai fost întreprinse un șir de alte măsuri, cum sunt:

a) adoptarea Programului Național de dezvoltare a apiculturii pentru perioada anilor 2006 – 2015 (aprobat prin Ordinul MAIA nr. 152 din 30 iunie 2006);

b) fondarea, în cadrul Instituției Publice Centrul Republican de Diagnostică Veterinară, a unui laborator modern, dotat cu utilaj performant din import, în sumă de peste 2,0 mln Euro, care efectuează testări de laborator, ce permit certificarea produselor apicole, conform cerințelor UE. Acesta a deschis posibilitățile de export în UE al mierii de albine moldovenești;

c) elaborarea și aprobarea Reglementării tehnice „Miere naturală”, ajustată la normele UE (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 661 din 13 iunie 2007);

d) instituirea Consiliului pe filiera de produs „Miere de albine, alte produse apicole și produse procesate”, conform Legii nr. 257-XVI din 27.07.2006 privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole;

e) elaborarea și aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 306 din 28 aprilie 2011 pentru aprobarea Normei zootehnice privind bonitatea familiilor de albine, creșterea și certificarea materialului genitor apicol;

f) aprobarea și editarea pașaportului stupinei și a certificatului de rasă al mătcii de albine, desfășurând, până în anul 2010, prin intermediul Asociației Naționale a Apicultorilor, iar ulterior prin intermediul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, campania de pașaportizare a stupinelor, până în prezent fiind pașaportizate peste 7300 de stupine.

2. Situația în sectorul apicol

1) Efectivul de familii de albine, producția și productivitatea

Pe parcursul a opt ani (2011– 2018), producerea mierii în Moldova a fost în creștere, cu mici fluctuații, înregistrând valori de la 2,8 la 5,2 mii tone pe an (*tabelul 1*), conform datelor oficiale. Cota producerii mierii în producerea agricolă totală în Moldova a atins valoarea de 0,5% în 2016.

Costul pentru producerea unui kg de miere în Moldova depinde în mare măsură de cantitatea de miere obținută, care este strâns legată de condițiile climaterice, și de obicei se situează în limita 1,65 – 2,00 dolari SUA în cazul unui „an normal”. Potrivit unui studiu elaborat de MIEPO în 2012, costurile anuale de operare a unui stup sunt în jur de 58 dolari SUA¹.

¹ Competitiveness study of the honey/ honey products/sector , MIEPO,December, 2012

Producția anuală de miere și alte produse apicole este în strânsă dependență de condițiile meteorologice, care în cazul unor condiții nefavorabile (ploi ciclonice, temperaturi scăzute, vânturi puternice persistente, etc.), pot afecta semnificativ atât activitatea normală a albinelor lucrătoare, cât și secreția de nectar a florilor, ceea ce inevitabil conduce la diminuarea producției.

Tabelul 1

Producția de miere²
(mii tone)

Indicatori	Anii							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Miere de albine	2,9	2,8	2,9	3,2	3,5	5,2	5,0	4,5

Productivitatea de miere-marfă a familiilor de albine se situează în jurul valorii de 24 kg/sezon, fiind în strânsă dependență de condițiile climaterice anuale.

Conform estimărilor FAO, volumul de producere în Moldova ajunge peste 4,4 mln. dolari SUA anual și este pe locul 54 calculat în baza mediei pentru anii 2009-2013.

Tabelul 2

Volumul mediu de producere în mil. dol. SUA pentru top 10 țări în perioada 2009-2013³

Locul	Tara	media 2009-2013
1	Turcia	679.754
2	China	389.774
3	Corea	345.866
4	Rusia	296.638
5	Germania	167.652
6	SUA	153.392
7	Iran	149.214
8	Ucraina	135.664
9	Mexic	127.38
10	India	118.046
54	Republica Moldova	4.456

Totodată, pe lângă produsul de bază - mierea, se pot recolta și o serie de alte produse auxiliare dar cu valoare adăugată:

Granule de polen - sunt unități mici, de sex masculin de reproducere (gametofiți) formate în anterele din plantele cu flori.

Propolis - este un amestec de ceară de albine și rășini colectate de la gândaci de frunze și ramuri. Este folosit pentru linia de cavități cuib și faguri cu puiet, de a sigila fisuri și de a reduce dimensiunea de intrare în stup. Propolisul are proprietăți antibacteriene și antifungice.

Lăptișorul de matcă - este o substanță bogată în proteine, cu care sunt alimentate larvele. Mai este dat la larva de regină, determinând-o să crească mai mare decât celelalte albine. Este confecționată din polen digerat și miere și conține zaharuri, grăsimi, aminoacizi, vitamine, minerale și proteine.

² Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

³ FAO Statistics. http://teca.fao.org/sites/default/files/FAO%20stats%20data%20on%20beekeeping_5.xlsx

Veninul - utilizat în înțepături de albină, este alcătuit dintr-un amestec complex de proteine. Acesta este utilizat în terapie pentru a trata diverse afecțiuni umane.

În prezent acestea nu sunt produse în masă și nu există date cu privire la volumul de producere. Inclusiv, reprezentanții sectorului au enunțat problema de certificare și standardizare a producerii acestor produse auxiliare, inclusiv exportul acestora.

În urma măsurilor întreprinse, apicultorii au recunoscut schimbări în dezvoltarea ramurii și au conștientizat unele oportunități de practicare a acestei activități. Ca rezultat, în ultimii 10 ani, numărul oficial al familiilor de albine în Republica Moldova încet dar stabil se mărește (*tabelul 3*).

Astfel, la finele anului 2018, în țară se numărau circa 178 mii familii de albine, înregistrate conform actelor oficiale, așa încât față de anul 2011, când efectivul era de doar 105 mii familii de albine, acesta s-a majorat cu 69 %.

Totodată, trebuie să ținem cont că, numărul oficial al familiilor de albine și repartizarea acestora în teritoriu nu corespunde întotdeauna cu situația reală la acest capitol. Astfel, din cele relatate de apicultori în cadrul diverselor întruniri, sesiuni de informare și alte ședințe și discuții neformale, numărul de familii aflate în evidență oficială este rezultatul însumării numărului de familii de albine înregistrate de apicultori în pașaportul stupinei pentru întreaga perioadă de ținere a evidenței, cu verificări sporadice care nu determină apicultorii să comunice cu strictețe la începutul fiecărui sezon apicol numărul de familii cu care au ieșit din iarnă. În aceste condiții, există multe cazuri în care, deși erau înregistrate un număr anumit de familii de albine, la moment apicultorul deține mai puține familii sau nu mai deține nici o familie de albine, toate fiind pierite urmare a intoxicării sau în alte circumstanțe și mult mai multe cazuri în care numărul real de familii este mai mare. Pentru a reduce la minim discrepanța dintre numărul real de familii de albine și numărul înregistrat, sistemul de control de stat și aplicarea sancțiunilor ne reprezentând o abordare eficientă pentru soluținarea problemei, este necesară încurajarea declarării voluntare a numărului de familii de albine prin construirea de benificii pentru acest sistem de evidență statistică transparentă, cu oferirea unui rol semnificativ în acest proces a structurilor asociative regionale și naționale ale apicultorilor, precum și a organelor de control ale acestora, fără a exclude participarea și monitorizarea acestui proces de către organele publice competente. Mai multe despre acest model de interacțiune a intereselor tuturor părților este descris în capitolul III.

Tabelul 3

Efectivul familiilor de albine înregistrate⁴

(la finele anului)

mii buc.

Indicatori	Anii							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	105,2	110,6	115,9	124,3	135,9	148,1	163,7	178,7
<i>Inclusiv</i>								
zona Nord	31,8	33,3	34,7	37,7	41,0	47,9	51,3	54,2
zona Centru	37,0	37,8	42,4	44,7	47,4	50,5	55,6	63,9
zona Sud	36,4	39,5	38,8	42,0	47,5	49,7	56,8	60,6

Peste 99% din sectorul apicol din republică este în proprietate privată, iar mărimea medie a unei stupine este de circa 27 stupi. Producătorii cei mai mari dețin peste 400 stupi,

⁴ Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

deși numărul acestor producători este redus. Producerea medie locală de miere este de circa 27 kg pentru un stup pe an.

Tipurile principale de miere locală sunt mierea de salcâm, tei, floarea-soarelui, hrișcă, rapiță și amestec de flori (polifloră). Alte sub-produse ale industriei, cum ar fi polenul și propolisul sunt de obicei utilizate de apicultori pentru necesitățile proprii. Ceara este de obicei schimbată pentru faguri noi.

În perioada rece a anului, familiile de albine sunt întreținute în stupinele staționare, care de fapt pot fi utilizate și în perioada activă, însă în scopul obținerii unor volume mai mari de producție, apicultorii din republică practică stupăritul pastoral. Aceștia exploatează cu succes culturile agricole (floarea soarelui, rapiță), pomii fructiferi, dar și flora spontană. Totodată, apicultorii întâmpină dificultăți, deoarece baza meliferă este amplasată neuniform, iar acțiunile și itinerariile în timpul stupăritului pastoral nu sânt coordonate. Mai multe informații despre această problemă sunt expuse în sbp. 4).

În majoritatea sa, apicultorii utilizează stupi confecționați din lemn după diferite standarde și sub diferite cerințe de tehnologie și mentenanță. Lemnul pentru confecționarea acestora este atât de proveniență locală cât și din import (Ucraina, România). Există apicultori care utilizează stupi din polistiren sau poliuretan expandat. Avantajele care conving unii apicultori să folosească anume astfel de stupi constau în ușurința cu care sunt operați, dat fiind faptul că sunt mai ușori decât cei din lemn. Această categorie de stupi nu a căpătat răspândire universală la noi, chiar dacă tehnologia de utilizare a stupilor confecționați din materiale sintetice există de cel puțin 30 de ani, ceea ce poate fi explicat prin tendința apicultorilor și piețelor spre creșterea calității mierii, eliminarea (diminuarea) impurităților și, inclusiv tendința de a implementa standarde compatibile cu producerea ecologică. Totodată, nu sunt aprobate cerințe tehnice față de construcția stupilor, actual existând la pct. 12 din Reglementarea Tehnică "Miere naturală", aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.661 din 13 iunie 2007, doar o normă de trimitere inexactă la faptul că, stupii trebuie să fie executați în conformitate cu cerințele actelor normative și legislative în vigoare, fără a specifica exact actele normative respective și cerințele tehnice exacte. În consecință, au fost relatate practici când, desi este utilizat lemn natural în calitate de materie primă, acesta nu este de calitate potrivită pentru construcția stupilor, iar unele defecțiuni ale lemnului fiind remediate cu materiale și sau metode care afectează calitatea produselor apicole obținute din astfel de stupi. Deseori, stupii, desi confecționați din lemn natural, sunt vopsiți sau îmbibați cu substanțe care pot afecta calitatea mierii.

Ceara folosită pentru confecționarea de faguri artificiali este de origine locală. Calitatea este garantată în măsura în care producătorii garantează calitatea cerii materie primă care se oferă în schimb. În condițiile în care pentru construcția stupilor nu există standarde de calitate, calitatea cerii produse în stupi, executați din materiale și cu metode neverificate, nu poate fi garantată și, implicit, orice alte produse apicole care au fost în contact cu această ceară riscă să conțină impurități peste pragul admis. La momentul actual nimeni nu face analiza la substanțe străine conținute în ceara predată pentru prelucrare. Urmele de substanțe interzise migrează din ceară în miere și sunt depistate de cumpărătorii din piețele de export.

2) Selecția și reproducerea

O altă particularitate specifică pentru apicultura autohtonă este activitatea de selecție și reproducție a familiilor de albine. Ameliorarea genetică a lor are loc prin reproducerea, selectarea și exploatarea reginelor cu potențial genetic performant. Practica actuală presupune că fiecare apicultor își produce propriile regine, pe cale naturală. În același timp

datorită mai multor factori caracterale și parametrii reginelor scad ceea ce duce la diminuarea performanțelor generale a familiilor, și în consecință la reducerea rezultatelor finale.

În general, regina productivă trebuie înlocuită o dată la 2-3 ani, ceea ce ar însemna că anual este necesar de înlocuit circa 40 mii regine. La acest număr s-ar mai putea de adăugat și circa 20 mii regine, care ar putea fi exportate cu succes. Ca rezultat, anual în republică ar fi necesar să se producă peste 60 mii regine.

În prezent, sunt atestate în categoria de stupină de prăsilă doar 7 gospodării apicole, din care două atestate recent, care în ultimii 5 ani au acoperit cererea de regine de prăsilă în medie în volum de circa 3,0% din volumul necesar. Încercările anterioare de a stabili un program de menținere a rasei Carpatine nu au dus la un sistem ordonat de utilizare a materialului de prăsilă înalt productiv. La moment apicultorii importă regine din Germania, Serbia și Ucraina la prețuri ce depășesc o sută de euro. Reginele produse local nu dețin un set recunoscut de caractere utile din punct de vedere economic, ci doar sunt folosite ca material de înlocuire de urgență de către apicultori.

Totodată, se constată ineficiența sistemului de control existent în domeniul selecției și reproducerii, lipsa unei surse stabile locale de material genetic pur a rasei Carpatine, absența structurării distincte a sectorului de selecție și a celui de reproducere în apicultură, abordarea unificată a acestor două direcții de dezvoltare a apiculturii fiind ineficientă.

Tabelul 4

Producerea și comercializarea reginelor de prăsilă⁵

	<i>Anii</i>							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Regine comercializate cu certificat de rasă	1000	200	2050	2100	500	0	1750	4120
% din necesar	1,7	0,3	3,4	3,5	0,8	0	2,9	6,9

3) Calitatea mierii

Mierea de origine moldovenească deține indicatori de raport fructoză/glucoză de 1.1 – 1.12 și depășește parametrii la mierea provenită din țările europene și alte țări exportatoare de miere. Mierea Moldovenească are aciditate scăzută, floră specifică, aromă originală. Cu toate că mierea de origine moldovenească este cotate înalt de către cumpărătorii occidentali, și inclusiv datorită naturalei sale aceasta a devenit produs de export pe piața europeană, mai nou importatorii de miere moldovenească cer de la exportatorii locali rezultatele analizei la adulterare (amestec cu siropuri de zahăr), analiza la glyphosate. Totodată, exportul recoltei de miere este distribuit între câțiva exportatori care au găsit acces la piața europeană sau internațională. Mierea este ambalată în mare parte sub formă de miere de flori de vară (miere mixtă, polifloră) în recipiente de 300 kg și vândută fără dovadă de origine sau calitate pentru un preț mediu de 2,30 EUR la 2,80 EUR pe kilogram. Cea mai mare parte a exportului se duce în România, unde această miere este certificată și comercializată mult mai scump în țări precum Germania, Elveția, Italia și Franța. Procesatorii români câștigă nu numai din diferența de preț, dar primesc subvenții sub formă de fonduri europene pentru această miere. Mierea nu este selectată în funcție de soi sau modul de producere (ecologică sau convențională) și, prin urmare, această miere valoroasă și de înaltă calitate este adăugată în aceleași recipiente la

⁵ Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor

același preț cu mierea mixtă pentru vânzare sau export. Prețul scăzut la export este pus desigur pe umerii apicultorilor moldoveni. Prețul mediu de achiziție al întreprinderilor de prelucrare oferit apicultorilor variază între 1,40 EUR și 1,60 EUR pe kilogram (32 lei în 2019), ceea ce reprezintă de 2,5 ori mai puțin decât prețul european. Adesea, acest preț nu acoperă nici măcar cheltuielile apicultorilor și, desigur, nu este nici suficient pentru a-și asigura un nivel minim de venit pentru trai. Din acest motiv, apicultorii nu sunt capabili să se dezvolte și au un al doilea loc de muncă sau activitatea de apicultor devine un al doilea loc de muncă.

În același timp este de menționat faptul că mierea care nu trece testele la export rămâne în țară și migrează pe căile comerțului spre consumatorul local. Aceasta nefiind certificată și conținutul ei nefiind testat la substanțe toxice și antibiotice.

4) Fondul melifer

Fondul melifer a Republicii Moldova are un potențial enorm, fiind format din principalele culturi melifere și anume: culturile forestiere - salcâmul și teiul, livezile de pomi fructiferi și plantațiile de floarea soarelui, legume. Mai puțin sunt utilizate plantele perene, arbuștii meliferi ce au o productivitate înaltă la hectar.

Actualmente, **fondul forestier** național constituie 12,7% din teritoriul țării, circa 374 mii ha⁶.

Compoziția pădurilor Moldovei este predominantă de specii de foioase (97,8 la sută), inclusiv cvercinee - 39,6%, frăsinete - 4,6%, cărpinete - 2,6%, salcâmete - 36,1%, plopișuri - 1,6% etc., rășinoasele, fiind prezentate doar în proporție de 2,2%. Astfel suprafața cu salcâm/tei este de circa 150 mii ha. La o productivitate de 1000 kg miere/ha se obține un potențial de circa **150 mii tone miere din fondul forestier**, dacă ar fi utilizat la 100%. Cu toate acestea, din motiv că o familie de albini colectează de pe o rază de maxim 2,5-3,0 km, accesul la fondul melifer forestier este limitat.

Pentru optimizarea utilizării fondului forestier în calitate de sursă importantă a fondului melifer, se propune implementarea proiectului privind Utilizare Eficientă a Surselor Melifere (UESM), element component în cadrul PEDAM. Acțiunea în cauză va asigura utilizarea eficientă a surselor melifere din Republica Moldova, inclusiv a celor din cadrul fondului forestier național, datorită creării și utilizării eficiente, în cooperare cu Agenția „Moldsilva”, MADRM, ANSA și asociațiile apicultorilor a unei hărți interactive a surselor melifere ale fondului silvic, care va fi dezvoltată ulterior prin integrarea celorlalte surse melifere disponibile în țară. Totodată, acțiunea dată presupune crearea în cadrul acestei hărți interactive a sectoarelor de amplasare optimală a stupinelor în pastoral, crearea posibilității înregistrării electronice pentru amplasarea stupinii în pastoral, efectuarea supravegherii cu ajutorul serviciului SAA Control a respectării amplasărilor aprobate și/sau înregistrate pentru stupinele pastorale.

Cultura de **floarea soarelui** este cultivată anual de persoanele fizice și juridice pe o suprafață de circa 360 mii ha anual. Respectiv la o productivitate de 60 kg miere/ha se obține un potențial de circa **22 mii tone miere anual**.

Suprafața cultivată de horticultori cu **livezi de pomi fructiferi** este de circa 135 mii ha, cu o productivitate medie de 37 kg/ha, astfel în mediu se obține un potențial de **5 mii tone anual**.

Ca rezultat, potențialul maxim al fondului melifer este de circa 180 mii tone de miere anual, practic fiind utilizat în proporție de 2,7%. Cu toate acestea cea mai mare problemă este

⁶ Moldsilva

accesul la utilizarea fondului forestier și anume calea de acces în păduri, dat fiind faptul că albina zboară la o distanță maximă de 3 km, și pe altă parte practicarea redusă a polenizării pastorale la plantațiile de livezi și floarea soarelui în baza contractelor de prestări servicii.

Pentru utilizarea optimă a potențialului melifer, se recomandă încărcături optime de familii de albine la hectar, după cum urmează:

- salcâm 15-30 familii de albine/hectar;
- tei 10-15 familii de albine/hectar;
- floarea-soarelui 1-2 familii de albine/hectar;
- pomi fructiferi 2-3 familii de albine/hectar;
- rapiță, muștar 2-3 familii de albine/hectar;
- leguminoase perene 4-6 familii de albine/hectar;
- plante medicinale și aromatice 3-4 familii de albine/hectar;
- zmeuriș 3-5 familii de albine/hectar.

Este de menționat faptul că Agenția „Moldsilva”, autoritatea care monitorizează și supraveghează suprafețele forestiere și care constituie o sursă meliferă puternică, dețin un efectiv de peste 850 familii de albine.

5) Intoxicarea albinelor

Una din problemele existente în sectorul apicol este intoxicarea albinelor ca rezultat al tratării plantațiilor agricole, vii, livezi, etc. Intoxicarea albinelor este astăzi un fenomen inevitabil luând în considerație tendința agricultorilor de a nu respecta regulamentele privind utilizarea preparatelor fitosanitare. Apicultorii se confruntă cu această problemă majoră, deși legislația în vigoare prevede un mecanism de preîntâmpinare a apicultorilor despre prelucrarea cu substanțe chimice a culturilor melifere și altor culturi agricole, care în consecință afectează albinele.

Problema dată are mai multe cauze, pornind de la lipsa informației și a conștientizării agricultorilor despre efectele asupra albinelor ale tratării chimice a claturilor agricole, dezavantajele generale și specifice ale intoxicării albinelor pentru productivitatea și calitatea produselor agricole, pentru mediul în care activează producătorul agricol și riscurile la care se expun agricultorii urmare a efectelor pe termen scurt, mediu și lung a intoxicării albinelor, și terminând cu neaplicarea întocmai a mecanismului de preîntâmpinare a apicultorilor, lipsa resurselor administrative necesare pentru supraveghere, constatarea abaterilor și aplicarea sancțiunilor, deficiențe în acumularea probatoriului pentru atragerea la răspundere civilă, contevențională, etc.

Totuși, deși legislația prevede despăgubirea apicultorilor în urma pierii albinelor, este foarte dificil de identificat sursa (agricultorul care se face vinovat), asta deoarece în republică nu există un laborator care ar putea depista substanța (preparatul) cu care s-au intoxicat albinele, prin urmare instanța de judecată nu poate obliga agricultorul să acorde despăgubiri apicultorului.

În anul 2015, au fost petrecute seminare atât cu apicultorii, cât și cu inspectorii Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, unde aceștia au fost instruiți cum să acționeze în cazurile de intoxicare a albinelor, cum să preleveze mostre de albină moartă, mostre de plante care au fost tratate și ce acțiuni urmează să întreprindă în vederea conservării și expedierii cât mai urgente a acestora către laborator. Toate aceste acțiuni însă sunt ineficiente atunci când laboratorul poate doar constata cauza pierii albinelor, adică intoxicarea acestora, nu și substanța (preparatul) cu care s-au intoxicat, astfel apicultorii fiind în dificultate de a demonstra vinovăția cuiva.

3. Mierea pe piața mondială

Valoarea exporturilor mondiale de miere naturală, în 2017 a fost de 682792 tone cu valoarea totală de 2,39 miliarde dolari SUA. În 2011, această cifră a fost de 1,7 miliarde dolari SUA. În perioada 2010-2014 valoarea exporturilor mondiale de miere a crescut cu peste 50%. Pe parcursul acestei perioade, liderii în ceea ce privește creșterea exporturilor de miere au fost: Ucraina (+ 367,1%), Vietnam (+ 150,9%), Noua Zeelandă (+ 140,4%) și Brazilia (+ 79,2%). Exporturile de miere canadiană au scăzut cu 18,2% în termeni de valoare.

Tabelul 5

Volumul exporturilor la nivel mondial pentru top 10 țări, mii dolari SUA ⁷

Exportatori	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total Global	1766003	2076503	2328625	2327959	2233307	2397647
China	215051	246550	260263	288668	276556	270705
Noua Zeelanda	103892	140174	168191	200409	206202	268137
Argentina	215147	212637	204438	163603	168868	183165
Mexic	101497	112352	147037	155986	93725	104717
Germania	129527	140444	151120	142358	135331	146885
India	59882	75718	77196	121662	70815	104040
Vietnam	58131	89966	132974	102886	73055	63275
Spania	79843	91483	120428	101505	111322	110292
Ucraina	31113	52972	93198	83982	97258	133943
Brazilia	52348	54124	98576	81720	92030	121298

Potrivit COMTRADE, importurile la nivel mondial total de miere în 2015 au fost 648,084 de tone, în valoare de peste 2,3 miliarde de dolari. Cei mai mari importatori sunt din Statele Unite și statele membre ale UE. Valoarea ratei anuale de creștere a cererii la nivel mondial între 2011 și 2015 a fost de 9 la sută, iar creșterea anuală a cererii la cantitate în aceeași perioadă de 7 la sută.

Tabelul 6

Volumul importurilor de miere la nivel mondial pentru top 10 țări, mii dolari SUA⁸

Importatori	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	1762849	2040014	2320133	2324885	2033022	2348357
Statele Unite ale Americii	429984	498817	582238	605325	423180	568734
Germania	291269	331859	322029	325011	277504	292772
Regatul Unit	107575	126422	132780	131231	113596	130891
Franța	93871	113220	153619	128473	126362	130889

⁷ http://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1|||0409||4|1|1|2|2|1|2|1|1

⁸ http://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1|||0409||4|1|1|1|2|1|2|1|1

Japonia	105383	116268	120196	117643	157902	143035
Belgia	55841	68048	77641	89855	73611	79652
Italia	56116	75188	91183	84534	72251	82153
China	26208	42932	58612	74740	72772	91409
Spania	48292	53047	61181	72746	65190	76789
Arabia Saudită	61604	66261	86192	56230	66128	66128
Australia	19048	19983	39605	54998	43649	45025

Principalii importatori de miere sunt SUA, Germania, Marea Britanie, Japonia și Franța. Cota Moldovei în producția mondială a mierii constituie 0,1%, în timp ce la nivelul comerțului mondial cota constituie 0,04% (2015) fiind în scădere comparativ cu anii precedenți.

În 2010-2014, cererea mondială la miere naturală a fost ridicată în mod constant, iar prețurile au crescut cu 10-11% pe an. Cu toate acestea, începând din ianuarie 2015, prețurile de achiziție la miere au început să scadă, în mediu cu 20-40%, iar la sfârșitul anului aproape la toate categoriile, inclusiv la cel mai solicitat – miere organică. Printre cauzele globale ale acestui fenomen experți indică scăderea prețului petrolului; stagnarea economică; pierderea puterii de cumpărare a populației din China și o serie de alte economii importante ale lumii, precum și scăderea continuă a prețurilor din 2011 la produse alimentare de bază. Indicele Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură - FAO pentru cele 5 grupe de alimente (cereale, uleiuri vegetale, produse lactate, carne și zahăr) a fost 229.9 în 2011, iar în decembrie 2015, 153,4 unități. Într-un final, tendința de scădere a prețurilor la produsele alimentare s-a reflectat și asupra mierii. Totodată, după cum este menționat mai sus, prețul mediu de achiziție al întreprinderilor de prelucrare din Republica Moldova oferit apicultorilor locali variază între 1,40 EUR și 1,60 EUR pe kilogram, ceea ce reprezintă de 2,5 ori mai puțin decât prețul oferit pe piața europeană. Rezultatele analizelor de laborator arată că, mierea moldovenească este una de înaltă calitate și, în majoritatea cazurilor, este mai bună decât mierea elvețiană și austriacă. O parte esențială din mierea locală satisface parametrii pentru produsul organic. Astfel, mierea moldovenească este calitativă, dar din cauza lipsei standardelor europene de control, de acreditare și a procesului de certificare, lipsei structurării pe intern a apicultorilor și politicilor transparente ale sectorului asociativ din apicultură privind prețul mierii, mierea moldovenească nu este apreciată la un preț corect și dispune de un acces direct limitat pe piața europeană.

4. Mierea pe piața Uniunii Europene

Uniunea Europeană este al doilea cel mai mare producător de miere din lume, fiind și un importator net de miere. Contribuția sa la importurile în 2017 a fost de 47% din totalul importurilor (327819 tone de miere naturală). Importurile de miere către UE au depășit exporturile, astfel, balanța comercială de miere este negativă. Statistic consumul de miere în Europa este de aproximativ 0.7 kg / an per persoană.⁹ În ultimii ani, unul din cei mai mari furnizori pe piața Europeană devine Ucraina. Astfel, pentru Republica Moldova piața Uniunii Europene rămâne cu un interes sporit.

⁹ Foreign market sector brief - honey in France. http://miepo.md/sites/default/files/Honey-France-Market-Study_en.pdf

Este cunoscut faptul că, spre exemplu, Germania este un exportator și reexportator de miere pe piața europeană și cea din Orientul mijlociu. Țările nordului importă mierea din Germania și nu sunt pregătite să cumpere mierea direct din Moldova, invocând garanțiile pe care le oferă furnizorii germani pentru produsul său.

Tabelul 7

Cantitatea importului de miere în top 10 țări⁹

(tone)

Importator	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total Global	533159	587249	623594	648124	640065	702122
Uniunea Europeana	266391	305061	308502	328411	321677	327819
Germania	87022	92632	83256	87068	83793	83416
Marea Britanie	33231	38337	39029	41876	39930	46094
Franța	25717	28774	34276	32806	35520	35570
Belgia	20810	26009	27923	32147	26481	25931
Spania	21081	22096	24368	30651	27987	31871
Italia	15220	18493	21174	23549	22568	23602
Polonia	14118	19969	21529	20804	23869	25620
Olanda	12790	14193	14040	14030	14448	16070
Austria	8452	8634	7586	7099	7490	8140

5. Exportul de miere din Republica Moldova

Maxim 15% din volumul total de miere produs în Moldova este consumat la nivel local. Principalul canal de distribuție este format din prieteni, vecini și rude ale apicultorilor. Prețul mierii vândute persoanelor fizice este de două ori mai mare decât prețul angro, oferit de intermediarii mari. Cu toate acestea prețurile mici pentru vânzarea angro, precum și costurile înalte de producere, stopează investițiile în sectorul producerii mierii.

Celelalte circa 85% din volumul de producere, la momentul actual, sunt exportate. Pentru țara noastră principala piață de desfacere este cea a **Uniunii Europene**, care asimilează peste 90% din mierea exportată, iar în anul 2015, raportul a fost de 98%. Principalele destinații ale mierii autohtone sânt Italia, Germania, Franța, Slovacia, dar și piețe mai mici dar totuși considerabile cum sânt România, Polonia, Danemarca, etc.

Tabelul 8

**Exportul de miere din Republica Moldova
în tone și mii dolari SUA¹⁰**

Destinația	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA	Cantitatea, tone	Valoarea, mii Dolari SUA
Total	1002,3	3255,7	2696,0	9698,6	2866,7	9518,6	3160,3	8844,7	5010,5	14049,9	4123,5	11740,8
<i>Inclusiv</i>												
<i>Țările UE:</i>												
Italia	-	-	239,1	899,1	601,2	2126,6	632,5	1887,0	867,7	2680,4	784,2	2523,5
Germania	265,5	869,5	636,5	2199,6	526,5	1718,6	535,9	1370,1	445,3	1176,4	424,8	1090,5
Franța	210,9	756,5	777,7	2834,8	420,0	1402,3	336,0	1106,8	756,0	2205,5	546,0	1601,7
Slovacia	118,5	345,0	242,7	778,0	412,3	1352,0	251,1	700,5	468,9	1439,7	471,8	1360,2
România	158,2	476,9	375,6	1276,4	222,6	694,9	822,5	2304,9	1490,9	3928,1	619,9	1671,3
Polonia	-	-	206,1	853,8	205,1	724,2	46,9	122,2	181,9	487,1	442,7	1391,7
Danemarca	-	-	15,6	79,5	97,3	213,7	60,3	140,4	-	-	-	-
Austria	-	-	-	-	-	-	121,2	288,5	80,0	153,1	-	-
Belgia	-	-	-	-	41,1	149,1	102,3	226,3	-	-	-	-
<i>Alte țări ale lumii:</i>												
Macedonia	-	-	-	-	201,0	108,0	126,0	319,5	168,0	417,1	252,0	604,6

Republica Moldova a exportat miere în valoare 14,0 milioane dolari în 2017. Exporturile au crescut de la 245 tone în 2006 la 5010 tone în 2017. Mierea este singurul produs de origine animală, care este exportat către UE, întrucât îndeplinește cerințele de import din țări terțe UE pentru produsele de origine animală. Pentru a realiza acest lucru, este necesar să se demonstreze că țara are un „mecanism de monitorizare a reziduurilor“ stabilit pentru analiza de miere pentru reziduuri de antibiotice, sulfamide, pesticide și metale grele, astfel cum sunt definite în Norma sanitar-veterinară privind măsurile de supraveghere și control al unor substanțe și al reziduurilor acestora la animalele vii și la produsele lor, precum și al reziduurilor de medicamente de uz veterinar în produsele de origine animală, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 298 din 27 aprilie 2011 (armonizată cu prevederile Directivei Consiliului nr. 96/23/CE din 29 aprilie 1996 privind măsurile de monitorizare a anumitor substanțe și a reziduurilor acestora în animalele vii și produsele de origine animală (J.O. al UE din 23 mai 1996, L 125, pag. 10)). Cu toate acestea, experții din domeniu au menționat problema certificării și efectuării testărilor preliminare în laboratoarele existente, până la etapa de efectuare a exportului.

¹⁰ Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Comparativ cu țările vecine volumul exporturilor în Uniunea Europeană a Republicii Moldova este relativ mic. Totodată, calitatea mierii locale este înaltă (raportul de glucoza/fructoza), deși prețul ei nu este competitiv în comparație cu principalii concurenți – Ucraina, China și Argentina. Astfel, pentru Moldova oportunitatea de a accede pe piață este vânzarea mierii calitative, inclusiv ecologice.

Tabelul 9

Volumul importurilor Uniunii Europene din țările învecinate cu Republica Moldova¹¹
(tone)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ucraina	6561	3516	3264	7363	7048	9874	13338	21674	36336	36013
Ungaria	19181	20887	24156	14239	13848	12415	14513	19426	17193	17570
Romania	9606	6255	7087	10654	11017	9899	11460	12649	11116	10863
Polonia	371	564	663	1303	2684	4638	6236	11206	13719	10498
Bulgaria	4681	3814	3331	6116	8540	6853	9314	12649	10133	9785
<i>Moldova</i>	245	367	310	274	429	345	733	1002	2696	2867
Serbia	159	390	638	913	1916	1108	2966	3368	1804	2045

6. Sectorul Asociativ

Asociația Națională a Apicultorilor din Republica Moldova (ANARM) reprezintă interesele a peste 5.500 de apicultori. ANARM este o asociație umbrelă la nivel național, care include 30 de asociații locale (raionale).

Vârsta medie a membrilor asociației este de peste 55 ani. Rolul tineretului și femeilor este nedefinit. Cu toate că conducerea asociației este receptivă și organizează întruniri și consfătuiri cu reprezentanții ministerului, există încă multe subiecte nerezolvate cum ar fi informarea insuficientă a membrilor pe teme apicole, drepturile și obligațiile membrilor. Asociația este în mare parte o organizație a celor pentru care apicultura este hobby și nu sursă principală de venit.

În afară de aceasta, sunt câțiva lideri ai pieței care s-au integrat pe verticală și pe orizontală, și care pe lângă faptul că sunt producători importanți, de asemenea mai colectează mierea de la producătorii mai mici pentru export și în același timp îi aprovizionează cu materiale de consum și echipament. Există și anumite exemple de prestare de servicii de polenizare a culturilor entomofile contra plată, însă acestea sunt mai mult o excepție decât o practică de business stabilită.

¹¹ European Commission. Honey Market Presentation.

https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/honey/presentation-honey-2015_en.pdf

7. Beneficiile din apicultură.

Activitatea apicolă furnizează produse apicole, care constituie materie primă pentru așa ramuri cum sunt industria alimentară, farmaceutică, cosmetologică, însă produsul cu cea mai mare valoare economică și care deseori trece neobservată, este polenizarea florei entomofile. Polenizarea culturilor agricole sporește recoltele la hectar cu 20 – 200 %, în dependență de culturile polenizate, însă mai important este faptul că calitatea produselor obținute prin polenizare este net superioară celei obținute prin autopolenizare sau polenizarea cu ajutorul vântului. O altă observație a fost că, polenizarea făcută de albine scade riscul de malformații. Prin urmare, existența în țară a unei ramuri a apiculturii slabe, s-ar răsfrânge nu doar asupra consumatorilor de produse apicole, ci și asupra producătorilor agricoli din fitotehnie, care ar înregistra recolte mai mici și calitatea acestora inferioară.

La etapa actuală, beneficiile economice directe din apicultură anual se estimează la circa 500 mln. lei, iar această sumă este constituită din: peste 225 mln. lei obținute de la achiziția și exportul mierii de albine, aproximativ aceiași sumă din comercializarea produselor secundare din apicultură, inclusiv a materialului genitor apicol, iar circa 50 mln. lei de la comercializarea ustensilelor și consumabilelor.

Beneficiile statului de la activitatea apicolă constau pe de o parte în încasări la bugetul de stat, iar pe de altă parte în menținerea și îmbunătățirea stării de sănătate a cetățenilor care consumă produse apicole. Reieșind din faptul că producătorii de miere și alte produse apicole sunt în proporție de 90 la sută persoane fizice, iar politica bugetar-fiscală pentru anul 2020 prevede că impozitul pe venit constituie 5 % din plățile efectuate în folosul persoanei fizice, cu excepția întreprinzătorilor individuali și a gospodăriilor țărănești, pe veniturile obținute de către acestea aferente livrării producției, înseamnă că defalcările la buget se estimează la peste 25 mln. lei anual și aceasta în afară de alte taxe și impozite locale care sunt achitate ca rezultat al activității în apicultură.

8. Programe de dezvoltare a sectorului. Donatori și proiecte internaționale.

La momentul actual, sectorul apicol este susținut de stat prin acordarea subvențiilor prin intermediul Agenției de Intervenții și Plăți pentru Agricultură (AIPA).

Măsura privind extinderea numărului și înnoirea efectivului animalelor de prăsilă în anii 2012-2018 (*Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora*) măști de albine cu vârsta de cel mult 3 luni

Anul	Nr. de beneficiari	Suma solicitată	Suma subvenționată
2018	38	2 616 010	2 464 321
2017	29	1 555 334	1 441 074
2016	3	101 724	97 424
2015	2	60 000	60 000
2014	6	149 500	147 500
2013	7	158 300	149 782
2012	2	11 000	11 000
Total	20	378 800	368 282

Măsura privind stimularea investițiilor pentru utilarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice (domeniul apicol)

Anul	Nr. de beneficiari	Suma solicitată	Suma subvenționată
2018	126	11 602 997	10 403 234
2017	74	6 552 944	6 482 881
2016	25	1 909 059	1 741 695
2015	21	1 425 957	1 216 341
2014	23	1 631 556	1 460 597
Total			

Programul de subvenționare de stat prin AIPA susține aproape fiecare aspect al producției apicole - echipamente, centrifugi, omogenizatoare, echipamente de topire, inclusiv de laborator, la un nivel de până la 40 la sută până în 2017. În 2017, aceasta a crescut la 50 la sută, inclusiv cu subvenții mai mari în cazul în care femeile și tinerii sunt beneficiari.

Totodată mai multe organizații și proiecte internaționale contribuie la dezvoltarea sectorului cum ar fi:

- Fondul Internațional de Dezvoltare a Agriculturii (FIDA) – finanțarea tinerilor antreprenori cu sume de până la 700 mii lei cu element de grant 40%, inclusiv susținerea creării grupurilor de producători;
- Banca Mondială, programul MAC-P – finanțarea grupurilor de producători până la 350 mii USD;
- USAID, proiectul Agricultura Performantă din Moldova – dezvoltarea sectorului pe întreg lanțul valoric;
- GN este o organizație necomercială, apolitică, care urmărește obiective de utilitate publică. Principalul domeniu de activitate al asociației este dezvoltarea agriculturii în Republica Moldova, la etapa actuală accentul fiind pus pe dezvoltarea apiculturii din Republica Moldova prin intermediul PEDAM. În acest sens GN a încheiat în 2019 un Acord de parteneriat și cooperare cu MADRM.

Drept parte componentă a proiectului „Grădina Secretă a Europei”, dezvoltată de GN, PEDAM propune susținerea apicultorilor locali și urmărește dezvoltarea activă a sectorului apicol din Republica Moldova, consolidarea și structurarea apicultorilor locali, trecerea la sistemul de producere ecologică, creșterea competitivității apicultorilor prin implementarea standardelor europene de producere, prelucrare și certificare a produselor, deschiderea posibilităților de finanțare a apicultorilor naționali, precum și sprijin pentru accesul produselor apicole pe piața UE.

Un prim component al PEDAM se referă la reorganizarea și restucurarea apiculturii din Republica Moldova (RM), care presupune, inclusiv, pașaportizarea electronică a apicultorilor (PES) și crearea numărului unic al apicultorului, în cooperarea cu MADRM și ANSA. Acțiunea urmărește crearea unei structuri moderne de comunicare între apicultori în baza unui portal-web proprietate a statului, care va asigura și informația statistică în mod transparent a sectorului (vizualizarea volumului de produse colectate și potențial colectate și generarea unei prognoze a producției apicole totale, pe regiuni, raioane sau conform altor criterii, numărul și morbiditatea familiilor de albi, informație despre piață, privind exportul, realizarea proiectelor existente în domeniu,

forumuri și alte instrumente), cu crearea structurilor regionale, crearea unui registru a apicultorilor. Numărul unic de indentificare al apicultorului va fi utilizat pe produsele fiecărui apicultor și va spori încrederea față de produsele apicole. În cadrul aceleiași acțiuni se va asigura un schimb activ de experiență cu federațiile apicole din Germania, Austria, Elveția, schimb de experiență și instruire în parteneriat cu asociația de selecție și reproducere ACA (Austria). Crearea structurilor regionale și a comunicării transparente va asigura stabilirea de către însăși apicultorii a prețului mediu prognozat pe piață a mierii.

PEDAM include și componeneta de apărare a intereselor participanților programului în cooperarea cu autoritățile statului, oferirea consultației juridice gratuite, promovarea activă și transparentă a intereselor acestora, crearea unei abordări unice și colective și oferirea asistenței în accesarea subvențiilor de stat și granturilor, asigurarea utilizării eficiente a pășunilor localităților în scopuri apicole, verificări de laborator a produselor apicole, cu rezultate recunoscute pe plan european, certificarea produselor apicole conform standardelor europene.

În cadrul PEDAM se planifică crearea etapizată a 7 centre regionale a apiculturii, care vor oferi servicii de instruire, inclusiv practică, platforme și atașe pentru pastoral, servicii de depozitare a produselor apicole, extragere, procesare a mierii, ambalare și etichetare a produselor, conform alegerii fiecărui producător, servicii de marketing. Produsele finite pentru comercializare astfel obținute rămân a fi proprietatea producătorului, care decide soarta acestora de mai departe.

PEDAM include și o componentă de susținere a tinerilor apicultori și persoanelor cu dizabilități, denumit „Programul Budy”, care oferă instruire și susținere în deschiderea propriei afaceri în apicultură pentru persoanele cu dizabilități, tinerii care au rămas fără părinți și cei care sunt subiecți ai programelor probaționale, o componentă complexă de instruire conformă standardelor europene, o componentă de marketing și promovare a produselor atât pe piața internă, cât și pe piața externă, care presupune crearea unui brand (mărci) unic(e) recunoscute de public, crearea unui dialog între producătorii naționali și marile companii europene din industria prelucrătoare și a produselor alimentare.

9. ANALIZA SWOT a sectorului prin prisma competitivității

1) Puncte Tari:

- calitatea mierii locale este înaltă;
- cadru Legal dezvoltat;
- existența unui laborator modern;
- existența asociațiilor de sector;
- sistem de subvenționare de stat ce stimulează dezvoltarea sectorului.

2) Puncte slabe:

- volumul de producere limitat și în lipsa asocierii apicultorilor în vederea negocierii unor contracte de export pentru volumele solicitate;
- costurile înalte pentru certificare la export, în special pentru producătorii mici;
- 60 – 70% din mierea produsă este mierea polifloră care are un preț mai mic;
- lipsa clusterelor și cooperare limitată între apicultori, dat fiind volumele minime de 20 tone, pentru export, pot fi asigurate doar de minim 4 – 5 producători;
- consumul local foarte scăzut, maxim 15% din volumul total de producere, calitatea mierii rămase în țară, neexportată este dubioasă;
- existența unui număr insuficient de stupine apicole de prăsilă, care să asigure necesitățile apicultorilor cu material biologic valoros (regine, roiuri și pachete);
- nedezvoltarea rasei autohtone ca urmare a introducerii clandestine de material genetic aparținând altor rase de albine;
- concurența și supraaglomerarea surselor melifere cu familii de albine în perioada de înflorire a plantelor entomofile;
- utilizarea în profilaxia și tratarea bolilor la familiile de albine a preparatelor veterinare inadmisibile (neautorizate), care lasă reziduuri de antibiotice în miere;
- imposibilitatea efectuării analizelor în scopul determinării preparatelor fitosanitare utilizate la tratarea plantațiilor agricole, care ca rezultat intoxică albinele;
- productivitatea joasă a unui stup, în comparație cu astfel de concurenți cum ar fi Ucraina, China și Argentina;
- nivelul scăzut al tehnologiilor aplicate în apicultură;
- sistemul educativ nedezvoltat și număr limitat de specialiști în sector;
- majoritatea apicultorilor din Moldova activează în afara cadrului legal, ca și persoane fizice și sunt de o vârstă înaintată;
- asortiment limitat de produse secundare apicole și produse din miere cu valoare adăugată;
- acces limitat la finanțare a operatorilor din sector;

3) Oportunități:

- penetrarea de noi piețe de desfacere cu produse ambalate;
- cooperarea dintre producătorii mici pentru a obține un preț de vânzare mai bun și a deveni mai interesanți pentru cumpărătorii internaționali angro;
- crearea clusterelor sau a grupurilor de producători pe lângă asociațiile regionale;
- dezvoltarea sistemului de informare mai bună a apicultorilor despre drepturile lor și un acces mai bun la informație despre ultimele tehnologii;
- promovarea sectorului cu un brand de țară pe piața internațională;
- control de stat mai eficient ;

- promovarea sădirii plantelor melifere;
- dezvoltarea și promovarea tehnologiilor noi în producere;
- dezvoltarea apiculturii organice;
- dezvoltarea sistemului de servicii de polenizare în vederea creșterii roadei la hectar a fructelor și creșterii veniturilor apicultorilor;
- certificarea și standardizarea producerii produselor auxiliare, inclusiv exportul acestora.

4) Riscuri

- scăderea prețurilor mondiale sub costurile de producere și competiție înaltă din partea țărilor din regiune (Ucraina, România);
- riscul valutar la importul de echipamente și export a producției apicole;
- acces limitat la baza meliferă, în special flora din păduri;
- utilizarea în profilaxia și tratarea bolilor la familiile de albine a preparatelor veterinare inadmisibile, care lasă reziduuri de antibiotice în miere.

II OBIECTIVELE SPECIFICE ALE PROGRAMULUI

10. Obiectivul general este majorarea efectivului de albine, sporirea productivității stupilor și dezvoltarea sortimentului produselor apicole prin aplicarea tehnologiilor moderne și promovarea practicării apiculturii profesioniste în vederea majorării volumului de producție și exportului până la 8,2 mii tone în anul 2026.

Obiectivele specifice privind dezvoltarea sectorului apicol și atingerea obiectivului general sunt:

- 1) Sporirea patrimoniului apicol și creșterea productivității stupinelor , urmând ca în următorii 7 ani numărul familiilor de albine să fie dublat, până la 300 mii familii;**
- 2) Îmbunătățirea fondului genetic apicol autohton și stării de sănătate a familiilor de albine, asigurând 50% din cererea anuală cu material genetic autohton până în 2026;**
- 3) Diversificarea producției apicole și consolidarea capacităților de procesare și producere a produselor apicole cu valoare adăugată prin cooperare și creare de centre apicole regionale, ajungând ca până în 2026 circa 80% din volumul anual al producției apicole globale să fie produse apicole cu valoare adăugată (miere monofloră, ceara, polen, lăptișor de matcă, propolis, produse terapeutice ș.a.);**
- 4) Promovarea culturii consumului mierii și stimularea comercializării locale și exportului de miere, triplând consumul de miere pe cap de locuitor și menținând rata de 90% din producție la export până în anul 2026;**
- 5) Stimularea practicării apiculturii profesioniste prin consolidarea capacităților apicultorilor și creșterii numărului specialiștilor tineri în sector, ajungând ca cel puțin 15% dintre apicultori să dețină minim 150 familii și să fie dublat numărul specialiștilor pregătiți anual în sector până în 2026.**

III ACȚIUNILE CE URMEAZĂ A FI ÎNTREPRINSE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR

1. Sporirea patrimoniului apicol și creșterea productivității stupinelor, urmând ca în următorii 7 ani numărul familiilor de albine să fie dublat, până la 300 mii familii;

1.1. Elaborarea și aprobarea regulilor privind stimularea și organizarea stupăritului pastoral;

Stupăritul pastoral oferă avantaje nete față de stupăritul staționar prin obținerea unor recolte mult mai bogate. Acesta cuprinde aspecte organizatorice, științifice, tehnice, economice, etc. Deplasarea stupilor în pastoral trebuie pregătită din timp, stabilind numărul de stupi ce vor fi transportați, locațiile vetrelor temporare (astfel încât sursele melifere să fie utilizate eficient și coordonat cu autoritățile competente pentru eliberarea permiselor (autotizațiilor de exploatare și biletele silvice), precum și coordonarea între apicultori, astfel încât să se evite supraglomerarea stupinelor în pastoral, ceea ce constituie un risc pentru apariția conflictelor dintre apicultori și culesul ineficient al albinelor, sau dimpotrivă, neutilizarea sau utilizarea insuficientă a surselor melifere și deficit de polenizare a culturilor) pregătirea mijloacelor și documentelor de transport respectând legislația, efectuarea tratamentelor antiviroa, etc., ceea ce va asigura buna desfășurare a stupăritului pastoral. În aceste condiții, regulile trebuie să țină cont de utilizarea instrumentelor tehnologiei informaționale și comunicațiilor propuse în cadrul PEDAM, precum ar fi harta interactivă a surselor melifere, verificarea respectării amplasării în pastoral conform hărții interactive prin intermediul SAA Control și autorităților publice, organizarea și asigurarea prin intermediul sistemului informațional a altor condiții sau opțiuni pentru desfășurarea stupăritului pastoral.

Coordonarea nu se limitează doar la interacțiunea dintre apicultori, ci și implicarea activă în acest proces a autorităților publice, precum ar fi Agenția „MOLDSILVA”. Utilizarea instrumentelor moderne va permite evitarea birocratizării excesive, va elimina riscurile de corupție, va automatiza unele procese, va transparentiza procedurile și le va face accesibile. Totodată, se va asigura implementarea prevederilor art. 12, alin. (1) lit. a) și alin. (2) al Legii 70/2006, potrivit cărora atribuirea terenurilor de către APL și cele silvice pentru amplasarea stupinelor în pastoral este gratuită. În cazul nerespectării regulilor privind organizarea stupăritului pastoral, a normelor sanitar-veterinare, a codului silvic și a oricăror reglementări legale, este necesar să se aplice sancțiuni.

1.2. Dotarea cu stupi verticali multietajați, platforme moderne pentru pastoral și a unităților mobile de extragere a mierii la grupuri de producători;

În acest tip de stup dezvoltarea familiei de albine se face pe orizontală față de sol. Pe lângă ramele de cuib, în care albinele cresc puiet, stupul vertical are și rame mici, puse în magazinele așezate deasupra corpului, în care albinele pun exclusiv miere. Avantajul acestui tip de stup este, așadar, diferențierea clară între cuib și ramele din care se extrage miere, ușurința cu care se poate extrage mierea și faptul că familia de albine se deranjează la extracție foarte puțin. Stupul vertical cu magazine este potrivit pentru stupăritul pastoral deoarece permite luarea magazinelor de pe corp, transportul lor separat, deci este mai ușor decât stupul orizontal și permite obținerea de miere de calitate, pe sortimente distincte de floră.

Stupăritul pastoral cu stupii amplasați în pavilioane și platforme mobile este o altă modalitate de practicare a stupăritului, cu mutarea coloniilor la culturile agricole entomofile, apărută din necesitatea de a acționa rapid și eficient pentru mutarea stupinelor de la masivele melifere, în cazul efectuării tratamentelor fitosanitare, pentru protejarea familiilor de albine împotriva efectelor imediate și ulterioare ale substanțelor toxice folosite la stropiri. Transportul stupilor se face în pavilioane mobile închise precum și în rulote apicole special destinate acestui scop.

Ca avantaje ale practicării acestui tip de stupărit ar fi: mobilitatea ridicată prin deplasarea rapidă a pavilionului sau a platformei de la un masiv melifer la altul, reducerea cheltuielilor și a efortului de încărcare-descărcare a stupilor pe mijloacele de transport, mărirea duratei de folosire a stupilor ca urmare a protejării acestora în incinta închisă a pavilionului, crearea în anotimpul de primăvară a unor condiții bune de dezvoltare a familiilor de albine prin protejarea acestora în pavilion de curenții de aer reci și vânturi și economisirea spațiului necesar pentru așezarea stupilor.

Folosirea pavilioanelor și platformelor prezintă și unele dezavantaje minore, însă aduc un plus important în producția de miere și polen.

Unitățile mobile de extragere a mierii reprezintă aceleași încăperi tradiționale unde are loc descăpăcirea și centrifugarea mierii, doar că sunt amplasate pe o rampă mobilă tractată de un automobil. Aceasta poate fi adusă în orice regiune a țării. Avantajul utilizării unităților mobile de extragere a mierii constă în reducerea cheltuielilor pentru transportarea stupilor când este nevoie de ai elibera de miere, precum și minimizarea stresului pentru albi.

PEDAM conține proiecte ce prevăd oferirea posibilităților de achiziționare a stupilor verticali de tip DADANT, conforme standardelor europene, cu posibilitatea achitării prețului la sfârșitul sezonului apicol cu mierea produsă din acești stupi, fără dobânzi, comisioane sau alte plăți suplimentare. Totodată, în cadrul centrelor apicole regionale, create în cadrul PEDAM, vor fi oferite instrumentele moderne pentru stupăritul pastoral, extragerea, prelucrarea și ambalarea mierii fără deplasarea apicultorului sau a stupilor, platforme pentru pastoral și atașuri moderne.

1.3. Elaborarea și implementarea sistemului unitar de identificare a stupinelor și stupilor conform politicilor UE;

Mierea de albine este un produs foarte solicitat în țările Uniunii Europene și este singurul produs de origine animalieră din Republica Moldova care poate fi exportat în Uniunea Europeană. În același timp, pentru a accede pe piața Uniunii Europene producătorul trebuie să asigure inofensivitatea produsului, prezentând dovezi privind siguranța alimentului prin trasabilitatea acestuia. Astfel, un element al trasabilității în cazul mierii de albine îl constituie identificarea atât a stupinelor, cât și a stupilor, precum și completarea și ținerea pașaportului stupinei cu toate înscrierile necesare despre tratamentele efectuate.

În acest sens, în scopul uniformizării acțiunilor și activităților întreprinse, intervine necesitatea insituirii unui sistem al pașaportizării electronice (PES), care va asigura identificarea stupinii și a stupilor, a apicultorului, locului de amplasare, tipul de producere și alte informații relevante. Crearea soluției electronice PES și integrarea acesteia într-un

portal informational public, în calitate de sistem informational (registru electronic) de stat, presupune aprobarea unui concept și regulamentul al sistemului informational.

1.4. Dezvoltarea bazei melifere prin stimularea plantării de arbori, arbuști și plante melifere pe terenurile improprii agriculturii;

Raza de zbor a albinei în jurul stupinei este de 1,5-2 km, ceea ce practic corespunde unei suprafețe de circa 900 - 1250 ha. Din producția totală de nectar se ia în calcul convențional numai o treime, știut fiind că în cursul unui sezon apicol, albinele nu pot valorifica mai mult, datorită timpului nefavorabil și concurenței altor insecte (albine sălbatice, viespi, furnici).

Baza meliferă în Republica Moldova o constituie atât culturile agricole multianuale, pădurile de foioase și culturile agrotehnice, cât și fâșiile forestiere amplasate de-a lungul drumurilor publice, dar și fâșiile de protecție a terenurilor agricole. Aceste fâșii însă, în ultimii ani, sunt tot mai des defrișate pentru lemn de foc ca rezultat al situației financiare austere a populației și prețurilor usturătoare la combustibili.

Pădurile foioase formate din amestecuri de arbori și arbuști sunt cele mai bogate în vegetație meliferă. Aici albinele au un cules aproape uniform și de lungă durată, care începe din primăvară și durează până în vară. La aprecierea pădurilor din punct de vedere melifer, totdeauna trebuie să ținem seama că pădurea oferă un cules cu atât mai abundent cu cât are o vegetație mai variată.

Apicultorii exploatează cu succes sursele nectarifere de la culturile agrotehnice de câmp cum sunt floarea soarelui, rapița, hrișca, etc., însă mierea obținută de la aceste plante este de o calitate mai redusă și este comercializată la un preț mai mic în comparație cu mierea de salcâm sau de tei.

De aceea, în scopul obținerii culesurilor mai bogate de nectar de calitate mai înaltă, este necesară plantarea spațiilor și fâșiilor adiacente drumurilor, precum și împădurirea terenurilor care posedă o bonitate slabă și/sau improprii agriculturii, cu arbori și arbuști meliferi din specii valoroase, cum sunt teiul, salcâmul, salcia, arțarul, etc. Acest obiectiv este în sinergie cu "Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018".

Suplimentar, în cadrul PEDAM se propune realizarea, în cooperare cu autoritățile publice locale, a proiectelor privind plantarea pășunilor neutilizate ale localității cu plante melifere (entomofile) multianuale, care vor putea fi utilizate în scopuri apicole de către apicultori și care vor îngriji aceste terenuri și culturi, iar după sezonul de înflorire, terenurile vor putea fi utilizate în mod durabil pentru pășunat, astfel încât să se realizeze o îmbinare armonioasă a intereselor localității, apicultorilor și crescătorilor/deținătorilor de animale. În acest context, menționăm că, acțiunea albinelor asupra plantelor entomofile determină creșterea producției și calității plantelor care pot fi culese/pășunate de pe acele terenuri. În așa mod, se obține un mecanism de câștig reciproc pentru toate părțile interesate, inclusiv a localităților, datorită creșterii potențialului economic al acesteia.

1.5. Elaborarea hărții interactive pentru monitorizarea mișcării familiilor de albine în perioada pastoralului;

Exploatarea rațională a bazei melifere constituie una din condițiile de obținere a volumelor sporite de miere. Deși oamenii de știință din domeniul apiculturii au întocmit calendare apicole și harta meliferă a țării, iar apicultorii le urmează cu strictețe deplasându-se în pastoral exact la momentul înfloririi unei sau altei culturi, nici o instituție, de stat sau privată, nu coordonează acțiunile acestora. Prin urmare, se atestă situații când terenurile

mai mari acoperite cu plante melifere sunt suprapopulate, iar cele mai mici nu sunt valorificate nici într-un fel.

O consecință mai gravă sunt conflictele izbucnite între apicultori care nu pot împărți vatra pentru amplasarea stupinei pastorale.

Soluționarea acestei probleme constă în crearea unei hărți interactive, unde se va reflecta situația la zi a amplasării stupinelor în pastoral, adică apicultorul prin intermediul sistemului informațional care oferă acces la harta interactivă are posibilitatea să se înregistreze electronic la primăria localității, în conformitate cu art.7, lit.b) al Legii apiculturii nr. 70/2006, informația despre acesta (locul amplasării, numărul de stupi, altă informație relevantă) va apărea pe harta interactivă, iar alți apicultori înainte de a se deplasa, consultând această hartă, vor decide să meargă în regiunea învecinată sau să identifice o altă regiune mai puțin aglomerată. În așa mod, vor fi valorificate atât sursele melifere mari, cât și cele mai puțin importante.

Astfel, harta interactivă nu se limitează doar la afișarea grafică a amplasării stupinelor în pastoral însă, nu mai puțin important, să se debirocratizeze/simplifice procedurile existente prin oferirea instrumentelor electronice de înregistrare a stupinelor în pastoral, excluderea factorului/riscurilor coruptibil/de corupție în/din procesul decizional al APL. Aceasta poate fi obținut prin includerea APL-urilor, Agenției de Mediu și Agenției „Moldsilva” în sistemul de gestiune a hărții interactive, cu reguli, a căror respectare sunt asigurate de sistemul informațional conform protocolului prestabilit (regulament aprobat), cu participarea autorităților publice competente. Conceptul și regulamentul acestuia vor fi aprobate de Guvern, deoarece se propune ca portalul web, împreună cu componentele sale, printre care și harta interactivă, să fie proprietate a statului, în administrarea, pentru o perioadă de 5 ani, a unității de implementare a PEDAM. Astfel, conform art. 35, 38 al Codului silvic și art. 62 al Codului funciar, întreprinderile, instituțiile și organizațiile care au în gestiune terenuri din fondul forestier permit, **de comun acord cu organele de stat pentru ocrotirea naturii**, folosirea terenurilor din fondul forestier în baza autorizației de exploatare sau biletului silvic. Astfel, repartizarea locațiilor (vetrelor) în pastoral se va face cu intervenția minimă a factorului uman sau în lipsa acestuia, reșeșind din ordinea înregistrării, numărul familiilor de albine ale apicultorului, regiunea, aria vetrei și alte criterii obiective, stabilite în mod transparent. Se va ține cont că, potrivit art. 12 al Legii nr. 70/2006, atribuirea terenurilor silvice și altor terenuri pentru amplasarea stupinei în pastoral se realizează în mod gratuit. Norma în cauză este de aplicabilitate specială prin raportare la normele din Codul silvic și Codul funciar, prin urmare are prioritate față de ultimele. Sistemul va permite evidența electronică automatizată a înregistrării stupinelor în pastoral, la care vor avea acces APL-urile, Agenția „Moldsilva” și alte autorități competente. În rezultat, se vor evita aglomerările, conflictele dintre apicultori, se va asigura utilizarea eficientă și efectivă a fondului melifer, debirocratizarea procedurii, eliminarea factorilor coruptibili, economia resurselor APL și ale apicultorilor.

1.6. Promovarea serviciilor de polenizare în vederea creșterii roadei la hectar a fructelor și creșterii veniturilor apicultorilor.

Albina meliferă are o importanță colosală pentru agricultură. Apicultura fiind una din cele mai vechi îndeletniciri ale omului, furnizează materie primă către așa ramuri cum sunt industria alimentară, farmaceutică, cosmetologică, dar și principalul produs – polenizarea florei entomofile. Potrivit unor date statistice, valoarea produselor apicole

obținute constituie doar 20 % din beneficiul activității albinelor, restul fiind producție agricolă obținută în plus ca rezultat al polenizării de către albi.

Ca orice afacere, polenizarea plătită, pentru a avea succes, trebuie să aducă beneficii ambelor părți implicate, atât fermierilor cât și apicultorilor.

Culturile agricole polenizate cu ajutorul albinelor își măresc productivitatea cu 10 – 30 % pe hectar, înseamnă că polenizarea poate aduce în plus circa 200 kg floarea soarelui, 200 kg rapiță, și în același timp poate spori calitatea produțiilor. Valoarea financiară a volumelor de producție nominalizate depășește mult mărimea taxelor contractuale achitate apicultorilor pentru serviciile de polenizare.

Sarcina de dirijare a procesului de polenizare a culturilor agricole se propune a fi gestionată în mod eficient și modern prin intermediul unui sistem informațional de management al cererilor, ofertelor și informațiilor cu privire la serviciile de polenizare. Astfel, se propune încorporarea în portalul-web, creat și realizat în cadrul PEDAM, a funcției de înregistrare a cererilor de polenizare, a ofertelor de polenizare, interacțiunea cu SAA Control pentru monitorizarea procesului, realizarea interacțiunii dintre ofertanți și solicitanți ai serviciilor de polenizare, etc. Această funcție va fi promovată activ printre deținătorii de culturi entomofile și printre apicultori.. Aceste acțiuni vor permite polenizarea culturilor agricole în termenii optimi, ceea ce va da un efect economic pe măsură, astfel vor spori atât veniturile agricultorilor, cât și a apicultorilor, prin încasarea plății pentru serviciile de polenizare, pe de o parte, și prin creșterea calității și volumului producției agricole, pe de altă parte. Totodată, acest serviciu poate fi inclus în măsurile de subvenționare.

2. Îmbunătățirea fondului genetic apicol autohton și stării de sănătate a familiilor de albine, asigurând 50% din cererea anuală cu material genetic autohton până în 2026;

2.1. Majorarea numărului stupinelor de prăsilă autohtone pentru menținerea purității rasei, Apis Melifera Carpatică și stimularea producerii materialului biologic apicol înalt productiv;

Producerea materialului biologic apicol, în Republica Moldova, este reglementată prin Hotărârea Guvernului nr.306 din 28.04.2011 pentru aprobarea Normei zootehnice privind bonitatea familiilor de albine, creșterea și certificarea materialului genitor apicol, așa încât are loc sub supravegherea unor instituții ale statului. La noi în țară cererea de material biologic apicol de reproducere este foarte mare. Regina (matca) poate fi exploatată cu succes 2-3 ani, ceea ce ar însemna că anual urmează a fi înlocuite de la 30 % până la 50 % din tot efectivul de regine existent în republică. Ținând cont de faptul că din totalul de 150 mii familii de albine existente în țară, rezultă că anual sunt necesare 50-75 mii regine, ceea ce constituie de circa 14-17 ori mai mult decât capacitatea de producere a celor șapte stupine de prăsilă atestate în prezent, care pot produce circa 4 mii regine anual. Reieșind din aceste aspecte, apare necesitatea înființării a cel puțin 10-15 stupine de reproducție, care ar acoperi deficitul de material biologic apicol de prăsilă.

Această majorare a numărului de stupine de prăsilă va fi stimulată de mai multe acțiuni ale instituțiilor de resort, precum:

- Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va acorda sprijin metodologic privind implementarea Normei zootehnice privind bonitatea familiilor de albine, creșterea și certificarea materialului genitor apicol, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 306 din 28.04.2011;

- Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor va intensifica controalele stupinelor apicole care încalcă legislația privind producerea și comercializarea materialului genitor apicol, iar prin aceasta eliminând atât cazurile de comercializare a roiurilor și reginelor necertificate, cât și concurența neloială pentru stupinele legal atestate;

- Asociația Națională a Apicultorilor din Republica Moldova va identifica potențialii pretendenți pentru atestarea în categoria de prăsilă, precum și va acorda suport la comercializarea și distribuirea materialului genitor apicol.

- Totodată, în implementarea acestei acțiuni trebuie să se țină seama de principiul separării activității de selecție, cea de reproducere și cea de producere, precum și de faptul că, în cadrul PEDAM se planifică selectarea a 4-5 stupini/anual, dintre care o parte de prăsilă și altă parte de reproducere, care vor fi asistate în procesul de perfecționare a activității conform standardelor europene, instruire și schimb de experiență în cooperare cu ACA (Austria), introducerea materialului genetic pur al rasei raionate, fortificarea capacităților stupinei de a menține și îmbunătăți calitățile materialului genetic, de a îmbunătăți modelul de afaceri al stupinelor de prăsilă și ale celor de reproducere. Pentru următorii ani (2021-2024) numărul stupinelor de prăsilă și de reproducere asistate în cadrul PEDAM se va majora în fiecare an, prin identificarea voluntară a apicultorilor care doresc să se profesionalizeze în această activitate. De asemenea, PEDAM include un proiect prin care va ajuta persoanele cu dizabilități să dezvolte afaceri în domeniul stupinelor de prăsilă și de reproducere.

Înființarea stupinelor de prăsilă în număr de 10-15 unități va permite asigurarea stupinelor de producție din republică cu material biologic de reproducție cu valoare înaltă, ceea ce va condiționa ameliorarea valorii genetice al familiilor de albine și respectiv reducerea cheltuielilor de întreținere a acestora (datorită rezistenței la diferiți factori), dar și sporirea productivității de miere și alte produse apicole.

2.2. Fortificarea capacităților CRDV privind efectuarea analizelor în scopul determinării preparatelor fitosanitare utilizate la tratarea plantațiilor agricole, care ca rezultat intoxica albinele;

Existența unui laborator care ar putea elibera rezultate privind cauzele (substanțele) cu care s-au intoxicat albinele, ar da posibilitatea de a implementa prevederile Legii apiculturii nr.70-XVI din 30 martie 2006 privind despăgubirea apicultorului în valoarea costului albinelor și a profitului ratat până la sfârșitul anului, precum și ar responsabiliza agricultorii în vederea respectării legislației fitosanitare în scopul evitării litigiilor în raport cu apicultorii.

2.3. Consolidarea eforturilor comune ale apicultorilor și autorităților publice prin crearea organului independent a sectorului asociativ de monitorizare, informare și coordonare a acțiunilor de interes apicol – SAA Control (Societatea de Apărare a Albinelor).

Pornind de la exemplele altor țări (de ex. Germania), drept element al PEDAM, implementat de GN și în vederea unirii eforturilor societății civile cu cele ale statului, este relevantă crearea unui organ de control al sectorului asociativ din domeniu (Societatea pentru Apărarea Albinelor – SAA Control), cu susținerea financiară a donatorilor, care să dispună de personal calificat, echipament, mijloace de transport, în scop de monitorizare rapidă pe teren a cazurilor de morbiditate a albinelor, astfel încât să suplimenteze eforturile ANSA în acest domeniu. Personalul de specialitate (specialiști, experți) SAA Control vor întocmi acte de verificare și constatare pe teren care vor fi transmise ulterior ANSA. De asemenea, SAA Control va acumula informații care vor putea servi drept probe în eventuale procese civile sau proceduri disciplinare. SAA Control va asista apicultorii și autoritățile publice în procesul de constatare a cazurilor de intoxicare a albinelor, inclusiv prin oferirea informațiilor privind procedurile care trebuie aplicate și va supraveghea modul în care acestea sunt realizate, va sistematiza informațiile relevante și va sensibiliza părțile vizate, inclusiv va interacționa cu agricultorii. SAA Control va dispune de un consiliu de supraveghere, în care vor fi reprezentanți MADRM, ANSA, Agenției „MOLDSILVA”, ANARM și GN în calitate de autor al propunerii și unitate de implementare a PEDAM.

PEDAM presupune oferirea sarcinilor specifice SAA Control de aplicare a mecanismelor eficiente privind prevenirea intoxicării albinelor, care încep cu asigurarea unei comunicări intensive între părțile implicate în evitarea intoxicării albinelor, inclusiv APL-urile, mecanism eficient de schimb de informații despre locul aflării stupinelor și despre tratamentul cu substanțe fitosanitare, încheierea de memorandumuri (acorduri de cooperare) între agricultori, apicultori, APL și alte autorități implicate, asigurarea mecanismelor eficiente/automatizate de interacțiune dintre subiecții implicați, informarea corectă a APL-urilor și a agricultorilor despre rolul și beneficiile comunității și a agricultorilor în cazul prezenței stupinelor pe teritoriul acestora, despre riscurile și efectele juridice în cazul intoxicării albinelor, oferirea consultațiilor juridice necesare apicultorilor prejudiciați, realizarea, după caz, a acțiunilor necesare astfel încât SAA Control să acționeze în calitate de organ al societății apicultorilor împuternicit cu constatarea faptelor de intoxicare, acumularea probelor, obținerea rezultatelor de laborator, monitorizarea situației, realizarea campaniilor de mediatizare despre această problemă și despre cazurile concrete de intoxicare a albinelor, crearea și administrarea unui fond pentru compensarea prejudiciilor apicultorilor, etc.

De asemenea, SAA Control va asigura verificarea respectării amplasării în pastoral conform hărții interactive, monitorizarea informației despre stupine, stupi și amplasarea acestora, monitorizarea procesului de management al serviciilor de polenizare, precum și alte eventuale funcții relevante scopului acestui organ.

2.4. Consolidarea capacităților de cercetare și inovare a sectorului prin susținerea Instituțiilor de cercetare-dezvoltare sau private în vederea dezvoltării de noi linii de înaltă productivitate, inclusiv noi produse apicole și/sau medicamente bazate pe produse apicole.

Analiza situației din ultimii ani în țară demonstrează că potențialul productiv al ramurii apicole este valorificat sub nivelul posibil. Astfel, de la o familie de albine se obține pe an doar 16-18 kg de miere, față de 30-50 kg - potențialul rasei. Aceasta se explică prin faptul că tehnologia tradițională de creștere și ameliorare genetică a efectivelor de albine se limitează, în prezent, doar la unele metode de selecție fenotipică, fără determinarea purității rasei. În tehnologia apicolă lipsesc metodele și procedeele eficiente de selecție genotipică a populațiilor de albine, selecția familiilor de albine se efectuează fără a se ține

cont de unele însușiri biologice ale familiilor de albine, extrem de importante, cum sunt: rezistența la bolile specifice albinelor, viabilitatea puietului, indicii comportamentali etc. Din cauza vacuumului științific și inovațional în ameliorarea genetică a efectivelor de albine, în țară persistă un mare deficit de material genitor apicol de prăsilă (în special mătci) cu valoarea genetică înaltă. Fiind necesitatea de 60 mii mătci pe an, se produc oficial la stupinele de prăsilă doar 1,0 – 2,0 mii mătci de prăsilă, iar calitatea genetică și morfo-productivă a acestora, lasă mult de dorit. Progresul ameliorării genetice a efectivelor de albine nu poate fi asigurat decât cu familii de rasă pură, sănătoase și puternice, cu o rezistență ridicată la bolile specifice, cu o desfășurare viguroasă a ciclului biologic de reproducere și creștere a puietului.

O problemă deosebită reprezintă alimentația albinelor în perioadele deficitare de cules. Consolidarea puterii și vigorii acestora cu suplimente nutritive îmbogățite cu substanțe biologic active are o importanță majoră. Influența substanțelor biologic active, în special a microelementelor rare din compușii organici coordinați asupra activității albinelor melifere constituie o problemă științifică cercetată insuficient.

Deasemenea, luând în considerație faptul că condițiile climaterice la noi în țară sunt deseori instabile și nefavorabile pentru apicultură, elaborarea unor suplimente nutritive energo-mineralo-proteice ușor digestibile pentru albine devine o problemă științifică extrem de importantă și actuală. Intervenția în hrana albinelor cu astfel de suplimente, în perioadele deficitare de cules în natură, ar permite atenuarea efectelor climaterice negative și dezvoltarea succesivă a familiilor de albine, și ca rezultat, obținerea unei productivități performante care ar asigura venituri economice suplimentare apicultorilor.

În acest context, îmbunătățirea programelor de ameliorare a populațiilor de albine omologate (*A.m. carpatica*), realizarea și optimizarea unor tehnologii, procedee, tehnici și metode performante pentru întreținerea și exploatarea familiilor de albine, cercetarea factorilor poluanți și identificarea impactului acestora asupra albinei melifere și produselor apicole, studierea hrănirii familiilor de albine în conformitate cu rigorile apiculturii organice, punerea în evidență a eficienței polenizării culturilor agricole cu ajutorul albinelor în condițiile diferitelor ecosisteme antropizate autohtone, constituie o problemă actuală, iar prin soluționarea acesteia, poate fi asigurată eficiența economică și dezvoltarea durabilă a ramurii apicole în R. Moldova.

În cadrul PEDAM, se va realiza, în cooperarea cu asociațiile apicole europene și ACA (Austria), schimb de experiență și informații, instruire în vederea dezvoltării capacităților de cercetare și inovare, ameliorare genetică a rasei omologate, metodelor de hrănire a albinelor, tratării bolilor, etc

2.5. Subvenționarea apicultorilor pentru Achiziționarea de medicamente pentru tratarea varoozei, nosemozei și bolile puietului;

Varooza este o ectoparazitoză ce afectează puietul și albinele adulte produsă de acarianul *Varooa jacobsoni*, producând pierderi economice importante prin mortalitate și slăbirea familiilor de albine afectate. Acțiunea spoliatoare a femelelor de varooa asupra albinei melifere europene, duce la iritări, la infecții cu virusuri, bacterii sau fungi, puietul iese cu disfuncții și malformații cu disfuncții ale organelor interne, sensibilitate mărită la toate bolile apărute în stupină. Se perturbă inclusiv comunicarea feromonală în cadrul coloniei, în roire etc.

Există mai multe metode de combatere. Se aplică acaricide prin fumigații, aspersări, aerosolizări, pudraj, evaporare.

Preparatele sunt pe bază de Amitraz pentru fumigații cu aplicarea picăturilor pe o bandă fumigenă care se aprinde și se lasă circa 15 minute în stupul închis, făcându-se 2 tratamente de primăvară și două de toamnă la interval de 7 zile, iar la necesitate se pot aplica și vara. Alte substanțe folosite sunt Coumaphos - emulsie repetată la 7 zile, Fluvalinat pe benzi de plastic lăsate în colonie, albinele intrând în contact cu substanța activă. Se mai folosește acidul acetic și formaldehida în concentrații uzuale în lipsa albinelor, pentru stupii infestați și goliți.

Totuși, mijloacele terapeutice nu dau rezultate sută la sută, iar așa cum acarieni Varooa pot distruge în totalitate stupina – apicultorii trebuie susținuți de stat în lupta contra varoozei prin subvenționarea unei părți din costul preparatelor utilizate în acest scop.

2.6. Promovarea bunelor practici privind utilizarea medicamentelor fitoterapeutice bazate pe plante, în vederea consolidării produselor apicole ecologice;

Albinele, ca și orice organisme vii, se pot îmbolnăvi de diferite boli. Mortalitatea pe care o provoacă bolile și maladiile în rândul indivizilor coloniei, reduc numărul albinelor și prin aceasta familiile de albine se depopulează, devenind neproductive. În multe cazuri, se pierd familii sau chiar stupine întregi, deci se produc pagube însemnate atât pentru apicultori cât și pentru economia națională (dat fiind rolul major pe care îl au albinele în polenizarea culturilor entomofile). De aceea, depistarea bolilor albinelor, prevenirea și combaterea lor au o importanță deosebită în apicultură.

La fel de important este de ținut cont ce fel de preparate se utilizează în prevenirea și combaterea bolilor și maladiilor la albine, acestea de multe ori fiind surse de reziduuri în miere. Astfel, apare necesitatea promovării în rândurile apicultorilor atât a metodelor tradiționale de luptă, precum și a utilizării preparatelor farmaceutice atestate.

Una din căile eficiente este mediatizarea metodelor naturiste de prevenire și combatere a bolilor și maladiilor la albine, prin editarea și distribuirea către apicultori a broșurilor și a pliantelor informative.

Cunoașterea și conștientizarea de către apicultori a bunelor practici de producere și de utilizare a medicamentelor de uz veterinar recomandate va îmbunătăți considerabil calitatea mierii obținute prin reducerea volumelor de miere depistate cu reziduuri de antibiotice, ceea ce va facilita exportul acestui produs în țările Uniunii Europene. În acest sens, în cadrul PEDAM, se va realiza implementarea standardelor și ghidurilor Demeter, în cooperarea cu societatea DEMETER din Germania. Aceste standarde promovează și ghidează apicultorii în utilizarea metodelor avansate de tratare a albinelor și a stupinii, terenurilor, surselor de apă, astfel încât acestea să fie în deplină armonie cu natura și să respecte cele mai înalte standarde ecologice. Menționăm că, GN este reprezentantul exclusiv al societății DEMETER în Republica Moldova.

2.7. Consolidarea capacităților serviciului veterinar de stat și a cunoștințelor medicilor veterinari prin instruirea acestora în vederea cerințelor de sănătate a albinelor și celor de calitate pentru produsele apicole.

Apicultura este un subsector mai specific al sectorului zootehnic, albină având particularități fiziologice distincte în comparație cu principalele specii de animale de fermă (bovine, porcine, ovine, păsări de curte) pe care la studiază elevii și studenții de profil zoo-veterinar. O bună parte atât de ingineri zootehniști, cât și de medici veterinari nu cunosc suficient de bine bolile, maladiile și agenții patogeni care atacă familiile de albine, astfel se dovedesc a fi puțin utili în stupină. Aceiași situație se atestă în rândurile funcționarilor Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, aceștia, având și funcții de control sau de eliberare a unor acte permissive, nu întotdeauna cunosc cum să implementeze legislația din domeniul apiculturii. Instruirea personalului, petrecerea seminarelor, meselor rotunde, atelierelor de lucru cu tematică apicolă și mai cu seamă pe problemele profilaxiei și combaterii bolilor la albine – pot redresa situația și ridica nivelul de competență a specialiștilor din domeniu.

Cunoașterea mai profundă a apiculturii de către medicii veterinari de liberă practică, dar și de către ceilalți angajați ai ANSA, va facilita atât obținerea unor produse apicole mai calitative prin respectarea cerințelor și normelor existente, în rezultatul monitorizării mai persistente din partea serviciului veterinar, cât și extinderii sectorului apicol în întregime, ca rezultat al promovării unei activități mai sigure.

2.8. Elaborarea regulamentului privind organizarea stupinelor pentru practicarea apiculturii ecologice.

Consumatorii moderni doresc garanții în ceea ce privește produsele cumpărate, în sensul ecologizării acestora. Acesta este motivul pentru care instituțiile statului încearcă să reglementeze problema în cauză.

Odată ce apicultorii vor produce miere ecologică piața de desfacere se va mări considerabil, iar prețul va crește cu 20-30%. Acest lucru va fi posibil numai dacă producătorii vor respecta întocmai cerințele obținerii mierii ecologice și vor deține un certificat.

Produsul ecologic alimentar este, în primul rând, obținut din materie primă (ingrediente) provenite din agricultura ecologică. Acest tip de agricultură trebuie să respecte următoarele principii și reguli:

- eliminarea oricărei tehnologii poluante într-o zonă nepoluată;
- utilizarea de soiuri și specii cu rezistență sporită la condițiile de mediu;
- ameliorarea și menținerea fertilității naturale a solului;
- utilizarea de fertilizanți și amelioratori ai solului, pesticide, materii prime pentru cultivarea plantelor melifere în conformitate cu lista produselor permise în agricultura ecologică;
- absența organismelor modificate genetic (GMO) și a iradierii plantelor;
- absența aditivilor chimici de sinteză: conservanți, coloranți, arome, emulgatori, acidifianți, întăritori de gust, agenți de îngroșare, etc.

Producția ecologică are drept scop realizarea unor sisteme agricole durabile, diversificate, echilibrate și asigurarea protecției resurselor naturale și sănătății consumatorilor.

Impactul procesului de producție ecologică asupra mediului este minim.

Cel mai important factor care condiționează consumul de produse ecologice este prețul acestora, mulți consumatori deși doresc, nu își permit să consume aceste produse datorită veniturilor mici.

3. Diversificarea producției apicole și consolidarea capacităților de procesare și producere a produselor apicole cu valoare adăugată prin cooperare și creare de clustere, ajungând ca până în 2026 circa 80% din volumul anual al producției apicole globale să fie produse apicole cu valoare adăugată (miere monofloră, ceară, polen, lăptișor de matcă, propolis, produse terapeutice, etc.)

3.1. Elaborarea și aprobarea Cerințelor de calitate pentru produsele apicole, altele decât mierea (ceară, propolis, polen și lăptișor de matcă) și includerea acestora în Nomenclatura combinată a mărfurilor a Republicii Moldova;

În prezent, având în vedere imposibilitatea plasării pe piață, se produc cantități reduse de produse apicole, ceea ce reduce considerabil veniturile apicultorilor și stagnează în general dezvoltarea sectorului apicol. Totodată, luând în considerație valoarea biologică și curativă a produselor apicole și cererea manifestată de către consumatori, aceste produse sunt puse la dispoziția acestora, însă pe o cale mai puțin legală, fără acte de proveniență, fără un certificat de conformitate care ar atesta inofensivitatea produsului, dar și fără vre-o oarecare evidență din partea organelor fiscale.

Lipsa documentelor de trasabilitate a produsului și de inofensivitate a lui, supun riscului sănătatea și bunăstarea consumatorului. Unele produse apicole fiind perisabile (ex. lăptișor de matcă) necesită a fi fabricate și păstrate în condiții speciale, iar neglijarea acestor norme pot atenta la sănătatea consumatorului. În ceea ce privește bunăstarea, consumatorul poate fi dus în eroare, aruncând în lada de gunoi produsul contrafăcut și necalitativ sau consumând-ul riscă să nu obțină efectele scontate.

Prin aprobarea de către Guvern a Cerințelor de calitate pentru produsele apicole, vor fi create premise de dezvoltare a ramurii apicole, asigurarea unor condiții optime de activitate a apicultorilor din republică, majorarea veniturilor apicultorilor autohtoni, reglementarea activității de producere, păstrare și plasare pe piață a produselor apicole salubre, inofensive și calitative și protejarea consumatorilor acestor produse.

3.2. Stimularea constituirii grupurilor de producători în vederea extragerii, procesării și comercializării mierii prin asigurarea cu echipament modern de capacitate corespunzătoare pentru extragerea, procesarea mierii și produselor apicole;

Apicultura cu siguranță poate fi o îndeletnicire profitabilă, însă doar în cazul gestionării eficiente a afacerii. Livrarea producției în vrac este o acțiune mai puțin complicată dar pripită și nefondată. Pentru obținerea unui profit dorit, produsele apicole necesită a fi procesate și livrate către consumatorul final ca produs cu valoare adăugată.

Procesarea produselor apicole se efectuează prin utilizarea unor instalații moderne, care de obicei sunt destul de costisitoare, dar care dau un randament foarte înalt.

Dat fiind că apicultorii deseori nu își permit achiziționarea individuală a echipamentelor moderne de extragere și procesare, aceasta poate fi efectuată în grup prin asocierea sub diferite forme (cooperative, SRL, etc.) Achiziționarea prin intermediul cooperativelor a echipamentelor cum ar fi: maturator, centrifugă, topitor de ceară cu abur

din inox pentru eficientizarea procesului de extragere, inclusiv și echipament de procesare și producere a produselor apicole, ambalare, etichetare, va permite creșterea eficientizării și profitabilității sectorului. Totodată, va fi asigurată lărgirea sortimentului de produse și calitatea acestora.

3.3. Dezvoltarea centrelor apicole regionale;

Inițiativele de creare a centrelor apicole regionale reprezintă eforturi de concentrate pentru creșterea bunăstării și a competitivității dintr-o anumită regiune incluzând servicii de procesare a produselor, depozitare, servicii de management, cercetare, instruire teoretică și practică.

Formarea centrelor regionale și dezvoltarea acestora sunt văzute în prezent ca niște piloni centrali ai dezvoltării apiculturii și a colectivităților locale. Ineficiența rezultatelor actuale în domeniul procesării produselor apicole este datorată de cele mai multe ori faptului că politicile guvernamentale, locale și cele ale asociațiilor apicole nu sunt focalizate asupra asocierii producătorilor și procesatorilor în „cluster” economice regionale.

Principala caracteristică a „clusterelor” este organizarea (structurarea) și sistematizarea eforturilor (capacităților economice) ale ramurii, fiecare element al acestuia îndeplinind anumite activități în funcție de cerințele pieței și de strategia „clusterului”. Centrele apicole regionale reprezintă cadrul ideal de a reuni mai multe servicii/companii sub același brand, conform unei politici comune de marketing, de a valorifica resurse și competențe comune. De asemenea, în cadrul unui „cluster”, participanții au șansa de a învăța și face schimb de experiență și servicii, participând împreună la activități de informare, instruire, cumpărare de servicii, mijloace fixe sau mobile, producție, marketing, vânzări, construire de infrastructură comună.

3.4. Subvenționarea investițiilor pentru procesarea mierii și produselor apicole în vederea obținerii produselor cu valoare adăugată (suplimente nutritive, medicamente, cosmetice, etc.);

Procesarea produselor apicole pentru producerea produselor cu valoare adăugată, care de obicei sunt destul de costisitoare, dar care dau un randament foarte înalt.

În scopul susținerii mediului de afaceri, statul vine în sprijinul apicultorilor și își propune subvenționarea parțială a investițiilor efectuate în înființarea secțiilor de procesare a mierii și altor produse apicole. În același timp, pentru păstrarea calității mierii în timpul transportului de la locul de extragere până la secțiilor de procesare a mierii, precum și în timpul păstrării temporare a acesteia până la momentul procesării, sunt necesare recipiente (vase) speciale pentru uz alimentar care ar asigura aceste condiții. Existența unor asemenea secții de procesare va permite obținerea și plasarea pe piață a unor produse mai calitative și mai competitive, ambalate în recipiente de diferite volume, care sunt tocmai pe placul consumatorului și care aduc un profit mult mai mare.

3.5. Acordarea suportului în Implementarea sistemelor de management al calității și siguranței alimentelor în unitățile de procesare și producere;

Un sistem de management al calității (SMC) este ansamblul proceselor manageriale între care sunt interferențe, al documentelor asociate acestora și al elementelor de natură structurală ale întreprinderii, ansamblu al cărui scop este orientarea și controlul întreprinderii în ceea ce privește calitatea. Implementarea unui asemenea sistem permite

nu doar asigurarea trasabilității, ci și obținerea produselor apicole salubre, sigure și de o calitate garantată.

4. Promovarea culturii consumului mierii și stimularea comercializării locale și exportului de miere, triplând consumul de miere pe cap de locuitor și menținând rata de 90% din producție la export până în anul 2026

4.1. Elaborarea unui brand unic de țară pentru promovarea produselor apicole naționale;

Promovarea și brandingul sunt esențiale pentru succes, pentru a te impune în piața. Produsele apicole sunt un potențial real al economiei Republicii Moldova. Brandul, promovarea și comunicarea identității atât la nivel național cât și la nivel internațional este foarte important pentru dezvoltarea durabilă a sectorului. Produsele apicole moldovenești sunt cunoscute pentru calitatea înaltă, dar puțin promovate. Astfel, trebuie să ai o identitate competitivă și trebuie să o comunici competitiv. Elaborarea unui brand național va permite identificarea producătorilor și produselor calitative, inclusiv comercializarea pe piața externă sub un brand de țară. Acest model poate fi dezvoltat similar după exemplul sectoare cum este cel vitivinicol.

Apicultura moldovenească poate fi un veritabil vector pentru brandul de țară, prin care putem redescoperi sănătatea, apreciind calitatea.

4.2. Organizarea evenimentelor de promovare a apiculturii și produselor apicole (expoziții, târguri, festivaluri);

În pofida faptului că produsele apicole sunt foarte folosite de organismul uman, iar consumul regulat al acestora are efecte benefice pentru sănătate, nu toți cetățenii cunosc aceste informații și respectiv nu întrebunțează aceste produse.

Mierea de albine omogenizată nu este singurul produs util al stupului, acesta furnizând o gamă foarte variată de produse, atât derivate ale mierii, cum sunt mierea în faguri, miere cu miez de nucă, cu miez de floarea soarelui, miere cu stafide, etc., cât și produse apicole unitare cum este polenul, propolisul, lăptișorul de matcă, etc.

Desfășurarea diferitor evenimente publice, organizarea expozițiilor, târgurilor și festivalurilor cu tematică apicolă extind mult viziunea și cunoștințele vizitatorilor, având posibilitatea să savureze produsele expuse, astfel fiind îndemnați să le procure în continuare.

4.3. Promovarea turismului apicol prin stimularea înființării agro-pensiunilor apicole;

Turismul apicol este o direcție nouă dar care poate fi integrată cu succes în strategia de dezvoltare a turismului. În țări cum ar fi Slovenia acesta are un loc special și cu rezultate înalte. Moldova fiind o țară verde și în special rurală, dezvoltarea acestei direcții poate aduce noi perspective sectorului apicol.

Turiștii, pot vizita stupinele pentru ca să vadă familiile de albini, să vadă regina, albinele, mierea care stă în faguri, cum se formează fagurii, să guste mierea. Toate aceste servicii pot fi promovate ca turismul creșterii albinelor, inclusiv asigurând la necesitate cazare și alimentație.

4.4. Organizarea campaniei de sensibilizare a populației privind consumul mierii și produselor apicole.

Consumul intern pe cap de locuitor în Republica Moldova este foarte mic, comparativ cu țările Uniunii Europene. Aceasta se datorează și promovării limitate a sectorului și efectelor mierii, cât și calității mierii comercializate pe piața locală. Organizarea campaniilor de promovare a mierii, efectului mierii pentru sănătatea populației și efectele terapeutice pot contribui la creșterea consumului local. Totodată, se vor organiza diferite evenimente și vizite la stupine, începând din instituțiile preșcolare și școlare. Asociația Națională a Apicultorilor va contribui la implicarea mai activă a membrilor în activitățile de promovare, iar GN împreună cu ANARM poate asigura implementarea eficientă a acestei acțiuni.

4.5. Subvenționarea investițiilor pentru crearea și modernizarea laboratoarelor de analiză a produselor apicole cu scopul de a-i ajuta pe apicultori să își comercializeze și să își valorifice produsele;

Produsele apicole contribuie la întărirea organismului, astfel încât persoanele care le consumă reușesc să-și fortifice sistemul imunitar slăbit în urma diverselor afecțiuni de zi cu zi. Totodată, produsele apicole pot constitui o sursă de diferite reziduuri de antibiotice care ar putea afecta starea de sănătate a consumatorilor. De aceea apicultorii trebuie să se asigure că produsele apicole pe care le plasează pe piață sunt salubre și nu conțin reziduuri de antibiotice sau alte substanțe toxice. În acest context, este necesară existența unei rețele de laboratoare, care să ofere posibilitatea tuturor apicultorilor să efectueze analize ale mierii și altor produse apicole, în scopul plasării pe piață doar a produselor corespunzătoare.

Ținând cont de costurile și cheltuielile necesare pentru înființarea și dotarea unui asemenea laborator, chiar și de capacitate mică, statul trebuie să-și asume sprijinul în această direcție prin intermediul Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural.

4.6. Facilitarea comercializării și exportului de miere prin simplificarea procedurilor și suport producătorilor privind accesul pe alte piețe;

Simplificarea procesului de export la maxim, inclusiv informarea apicultorilor privind exportul și procedurile de export prin organizarea de seminare, tipărire ghiduri. Acordarea asistenței tehnice apicultorilor din Moldova să participe la expozițiile europene și din Rusia pentru a prezenta mierea din Moldova și alte produse de stup.

Totodată, este necesară susținerea exportului de miere atât în recipiente de capacitate mare (butoaie), cât și recipiente de capacitate mică (borcănașe), destinate consumatorului final. Accentul însă trebuie să fie pe exportul mierii omogenizate, gata pentru consum, ambalată în recipiente mici. Astfel, se preconizează ca treptat cantitatea de miere exportată în borcănașe să se majoreze de la 10% din cantitatea totală de miere exportată în anul 2019, la 50 % către anul 2023 și în continuare.

5. Stimularea practicării apiculturii profesionale prin consolidarea capacităților apicultorilor și creșterii numărului specialiștilor tineri în sector, ajungând ca cel puțin 15% dintre apicultori să dețină minim 150 familii și să fie dublat numărul specialiștilor pregătiți anual în sector până în 2026.

5.1. Consolidarea capacităților asociațiilor de apicultori și cooperării în sector;

Acordarea asistenței tehnice asociațiilor de apicultori pentru a crește capacitatea acestora de lucru cu membrii, promovare și susținere, organizare seminare și instruire, trecerea apicultorilor de la stadiul de amatori la practicarea apiculturii profesionale.

5.2. Sensibilizarea practicării apiculturii profesionale în rândul apicultorilor și promovarea acesteia și în rândul tinerilor;

Organizarea unor serii de seminare și școli de câmp pentru creșterea competitivității apicultorilor și promovării aplicării noilor tehnologii. Înființarea unor stupine model în gospodăriile cu potențial turistic și apicol, care să asigure produse de calitate, și o alimentație sănătoasă în vederea instruirii. Crearea unor programe de promovare a apiculturii în rândul tinerilor. În acest sens, în cadrul PEDAM, GN va dezvolta proiecte pentru tinerii (16-35 ani) rămași fără părinți și cei care sunt în conflict cu legea (subiecți ai programelor probaționale) pentru ai instrui în domeniul apiculturii și a le oferi echipamente și material de bază pentru a demara o afacere în domeniul apiculturii, pentru a oferi consultanță pe parcursul dezvoltării afacerii, asistență în procesele de marketing și în relații cu autoritățile publice. Programul poartă denumirea sugestivă „Budy” și presupune ca tinerii apicultori să beneficieze de asistența și supravegherea unui apicultor mai experimentat. Programul va fi implementat în cooperare cu autoritățile interesate, precum sunt MECC, MJ, MSMPS, ANP.

5.3. Dezvoltarea serviciilor de consultanță și școlarizare în apicultură;

Stimularea dezvoltării unor centre de training, școlarizare și consultanță în domeniul apicol pentru creșterea competențelor apicultorilor. Inclusiv, organizarea serviciului veterinar privind consultarea profesionistă a apicultorilor în vederea reducerii riscurilor.

5.4. Consolidarea capacităților instituțiilor de învățământ, inclusiv promovarea învățământului profesional - dual, în domeniul apicol;

Consolidarea capacităților sistemului de învățământ universitar prin asistență în dezvoltarea curriculei și dotare cu echipament profesionist pentru pregătirea specialiștilor de înaltă calificare.

Învățământul profesional-dual combină educația primită într-o unitate de învățământ cu învățarea la locul de muncă în cadrul unei companii.

Acest sistem de învățământ are următoarele caracteristici: este organizat la cererea agenților economici interesați în calitate de potențiali angajatori; asigură oportunități sporite de educație și formare profesională de calitate, în relație cu un potențial loc de muncă, prin pregătirea practică organizată la unitățile de producție/procesare; elevii beneficiază de susținere financiară din partea acestora.

IV ETAPELE ȘI TERMENELE DE IMPLEMENTARE ALE ACȚIUNILOR

11. Perioada de implementare a Programului este de până în anul 2026, adică o perioadă de 7 ani, însă ținând cont de prevederile pct. 12 din Hotărârea Guvernului nr. 33 din 11 ianuarie 2007 cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici, Planul de acțiuni va fi întocmit pe un termen scurt - de 3 ani, urmând ca după epuizarea acestuia să fie elaborat un nou plan, care va asigura o continuitate a implementării Programului. Astfel, conform și rezultatelor scontate, întru realizarea fiecărui obiectiv prognozat anual, fiecare instituție responsabilă îl va detalia pentru atingerea rezultatelor planificate.

V RESPONSABILII PENTRU IMPLEMENTAREA OBIECTIVELOR

12. Pentru implementarea acțiunilor vor fi stabiliți responsabili în dependență de direcția de activitate. În mare parte, instituțiile de stat responsabile de implementarea obiectivelor Programului și organizațiile non-guvernamentale partenere sunt:

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
Ministerul Economiei și Infrastructurii
Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură
Agenția "Moldsilva"
Instituția Publică „Agenția de Investiții”
Instituția Publică Centrul Republican de Diagnostică Veterinară
Universitatea Agrară de Stat din Moldova
Institutul Științifico Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară
Autoritățile Publice Locale
Instituții de învățământ profesional tehnic

VI ESTIMAREA GENERALĂ A COSTURILOR

13. La elaborarea Planului de acțiuni privind realizarea Programului (anexa nr.2) s-a ținut cont, în primul rând, de factorii și tendințele de dezvoltare a apiculturii pe plan mondial, precum și de direcțiile prioritare de dezvoltare și de rezultatele analizei situației actuale în sectorul vizat la noi în țară.

În acest context, Planul menționat prevede un șir de instrumente și mecanisme care vor permite implementarea și realizarea prezentului Program.

14. Finanțarea acțiunilor prevăzută în Planul de acțiuni, poate fi efectuată din granturi, asistență financiară din partea partenerilor de dezvoltare, investiții, bugetul de stat, în limitele bugetelor instituțiilor implicate în realizarea prezentului Program, bugetele autorităților publice locale, precum și din sursele proprii ale întreprinderilor din domeniu, obținute sub formă de profit sau din activitatea economică.

Tabelul 10

Costurile de implementare a Programului

Nr. crt.	Domeniul de dezvoltare	Valoare mln. MDL		
		Total pe domeniu	inclusiv	
			bugetul de stat	alte surse
1	Reglementare și dezvoltare infrastructura de stat	0,93	în limitele bugetelor aprobate ale instituțiilor statului	0,93
2	Investiții în echipamente și inventar, medicamente	757,0	328,5	428,5
3	Dezvoltare sector, asistență și instruire	162	67,75	94,25
4	Dezvoltare material biologic	23,5	23,5	-
5	Asociere și promovarea produselor și serviciilor	351,5	178,25	173,25
6	Investiții dezvoltare fond melifer	262,5	262,5	-
Total		1.580,93	860,5	720,43

Este de menționat că o parte din aceste investiții tangențial soluționează și alte probleme ale altor sectoare ale economiei și societății. O parte din acțiuni vor îmbunătăți imaginea țării prin crearea infrastructurii, sporind atractivitatea pentru turiști și vizitatori, altele vor contribui la ameliorarea stării de sănătate a populației, precum și la îmbunătățirea condițiilor de mediu, diminuarea eroziunii terenurilor, etc.

Intervenția statului după cum se vede este comparabilă cu beneficiile obținute atât pe perioada implementării prevederilor Programului, cât și după acest termen. Odată cu dublarea numărului familiilor de albine, precum și a volumelor de miere și produse apicole secundare, după cum se menționează la Capitolul VII *Rezultatele scontate*, suma de 402,3 mln. lei/an obținută de la comercializarea producției de asemenea va crește esențial, astfel că în anul 2026 se preconizează ca beneficiile economice din apicultură să depășească suma de 675 mln lei/an. Concomitent, se vor majora și defalcările la bugetul de stat și vor constitui peste 35 mln. lei anual, și aceasta fără a ține cont de faptul că ponderea mai mare a producției albinelor o constituie recoltele majorate a culturilor agricole polenizate.

Per ansamblu, în perioada de implementare a Programului (7 ani), cheltuielile totale vor constitui 1.430,93 mln. lei, din care 860,5 mln. lei de la bugetul de stat, iar beneficiile directe de la activitatea apicolă vor constitui 3724,8 mln. lei (surse obținute de la comercializarea produselor apicole, dar și a roiurilor și a reginelor), ceea ce constituie de circa 4,3 ori mai mult față de investițiile de la buget.

Suplimentar, de la fiecare kilogram de miere exportat, veniturile sectorului se majorează cu circa 10 lei, așa încât beneficiile în acești 7 ani se vor majora cu încă circa 394 mln. lei.

VII REZULTATELE SCONTATE

15. Implementarea Programului Național va crea condițiile necesare pentru dezvoltarea durabilă a sectorului apicol în Moldova. Majorarea numărului de stupine profesionale și stupinelor de prăsilă, inclusiv dezvoltarea clusterelor apicole, va asigura implementarea metodelor moderne de întreținere și reproducere a albinelor, producere a produselor apicole și creșterii volumului producției apicole globale.

În general, implementarea tuturor acțiunilor va permite majorarea volumului producției de produse apicole și eficientizarea activității.

Indicatori	Anii							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	TOTAL
Efectivul de albine								
Familii de albine, mii buc.	180	195	210	225	240	270	300	-
Majorarea efectivului față de anul precedent, mii buc.	15	15	15	15	15	30	30	135
Valoarea, mln. lei	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	60,0	60,0	270,0
Plantații melifere anuale și multianuale								
Suprafețe plantate cu plante melifere anual, ha	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500	17,500
Valoarea, mln. lei	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	262,5
Volumul producției apicole								
Miere, tone (27 kg/fam.)	4860	5260	5670	6000	6480	7300	8200	43770
Valoarea, mln. lei	194,4	210,4	226,8	240,0	259,2	292,0	328,0	1750,8
Polen, tone (5 kg/fam.)	900	970	1050	1120	1200	1350	1500	8090
Valoarea, mln. lei	180,0	194,0	210,0	224,0	240,0	270,0	300,0	1618,0
Ceară, tone (0,5 kg/fam.)	90	97	105	112	120	135	150	809
Valoarea, mln. lei	9,9	10,6	11,6	12,3	13,2	14,9	16,5	89,0
Propolis, tone (0,1 kg/fam.)	18	19,5	21	22,5	24	27	30	162
Valoarea, mln. lei	18,0	19,5	21,0	22,5	24,0	27,0	30,0	162,0
Lăptișor de matcă	La comandă	La comandă	La comandă	La comandă	La comandă	La comandă	La comandă	-
Valoarea producției apicole, mln. lei	402,3	434,5	469,4	498,8	536,4	603,9	674,5	3619,8
Volumul producției de roiuri la pachet								

și măști fecundate								
Roiuri (mii)	5	5,5	6	6,5	7	8,5	11	49,5
Măști (mii)	10	17	24	32	39	45	55	222
Valoarea, mln. lei	7,5	9,75	12,0	14,5	16,75	19,75	24,75	105,0
Crearea locurilor noi de muncă								
Total apicultori	6900	7000	7200	7400	7600	7800	8000	-
Apicultori profesioniști (cu un efectiv de peste 150 familii)	150	280	450	600	800	1000	1200	-
Necesarul de inventar și utilaj apicol								
Stupi, mii bucăți	5	10	25	40	55	70	75	280
Valoarea, mln. lei	7,5	15,0	37,5	60,0	82,5	105,0	112,5	420,0
Rame (mii bucăți)	100	200	500	800	1100	1400	1500	5600
Valoarea, mln. lei	1,0	2,0	5,0	8,0	11,0	14,0	15,0	56,0
Afumător și Echipament de protecție, bucăți	67	133	333	533	733	933	1000	3732
Valoarea, mln. lei	0,23	0,46	1,17	1,86	2,57	3,27	3,5	13,06
Ambalaj operativ, mii bucăți	27	29	31,5	33	36	40	45,5	242
Valoarea, mln. lei	2,16	2,32	2,52	2,64	2,88	3,2	3,65	19,37
Ambalaj pentru export (butoaie), bucăți	4900	4750	4450	4050	3650	4100	4600	30500
Valoarea, mln. lei	4,9	4,75	4,45	4,05	3,65	4,1	4,6	30,5
Ambalaj pentru export (consumator final), mii bucăți	1010	2360	3800	5400	7290	8200	9200	37260
Valoarea, mln. lei	6,06	14,16	22,8	32,4	43,75	49,2	55,2	223,57
Platforme pu transportare la pastoral, unități	100	100	120	140	160	180	200	1000
Valoarea, mln. lei	6,0	6,0	7,2	8,4	9,6	10,8	12,0	60,0
Extractoare, bucăți (numai la cei cu 150)	220	240	260	280	300	350	350	2000
Valoarea, mln. lei	3,3	3,6	3,9	4,2	4,5	5,25	5,25	30,0
<i>Valoarea inventar și utilaj apicol, mln. lei</i>	<i>31,15</i>	<i>48,29</i>	<i>84,54</i>	<i>121,55</i>	<i>160,45</i>	<i>194,82</i>	<i>211,7</i>	<i>852,5</i>

Prin urmare, dezvoltarea sectorului apicol va avea impact pozitiv pe tipurile de impact: economic, fiscal, social, administrativ și de mediu.

Impactul economic – cifra de afaceri se va dubla față de cea din prezent și va depăși valoarea de un miliard de lei.

Impactul fiscal – încasările la bugetul de stat de la achitarea impozitelor în urma comercializării produselor apicole, preparatelor medicamentoase și de stimulare a albinelor, precum și a consumabilelor va depăși suma de 50 mln. lei anual.

Impactul social – practicarea apiculturii profesionale presupune o afacere de succes cu obținerea veniturilor decente, iar cel puțin 1200 apicultori profesioniști înseamnă cel puțin 1200 familii ale apicultorilor asigurate, precum și alți câteva mii de salariați.

Impactul administrativ – desfășurarea expozițiilor și târgurilor cu tematică apicolă, crearea infrastructurii și modernizarea zonelor rurale, oportunitatea de a consuma produse apicole calitative, etc., creează țării o imagine pozitivă și sporesc atractivitatea pentru vizitatori și turiști.

Impactul de mediu – plantarea arborilor și arbuștilor meliferi pe terenurile impropii agriculturii, polenizarea culturilor entomofile, inclusiv din parcuri și păduri, contribuie considerabil la extinderea suprafețelor împădurite și reducerea alunecărilor de teren.

VIII INDICATORII DE PROGRES ȘI PERFORMANȚĂ

16. Pentru evaluarea performanțelor în procesul de implementare a Programului va fi utilizat un set mixt de indicatori de performanță. Indicatorii de performanță utilizați pentru monitorizarea progresului în implementarea Programului acoperă un spectru vast de domenii și aspecte care influențează asupra rezultatelor dezvoltării sectorului: creșterea și multiplicarea albinelor, procesarea și producerea produselor apicole, promovarea consumului și comercializarea. Performanța va fi evaluată prin compararea valorilor curente ale indicatorilor cu valoarea lor unițioală, precum și la țintele intermediare și finale.

Indicatorul	Sursa primară de informare	Valoarea inițială	Ținta intermediară (2023)	Ținta finală (2026)
Creșterea și multiplicarea albinelor				
Nr. stupinelor de prăsilă atestate	MADRM	7	30	50
Nr. stupinelor înregistrate	ANSA	6848	7400	8000
Nr. apicultori profesioniști (cu peste 150 familii de albine)	ANSA	50	450	1200
Nr. apicultori instruiți	ANARM GN AIPA	0	1500	3000
Nr. apicultori ce au primit subvenții	AIPA	100	500	1000
Producerea și procesarea produselor apicole				
Nr. unităților de procesare	ANSA	20	37	50
Nr. grupurilor de producători	MADRM AIPA	0	5	10
Cantitatea de miere procesată, tone	ANSA	3750	6000	8200
Cantitatea produselor apicole comercializate, tone	ANSA	3750	6000	8200
Nr. unități certificate ISO/HACCP	MADRM ANSA	0	30	50

Promovarea și comercializarea pe piață locală și la export				
Nr. de evenimente de promovare organizate anual	MADRM	1	5	10
Nr. de exportatori	ANSA	22	37	50
Cantitatea produselor apicole comercializate pe piața locală, tone	ANSA	700	1000	1230
Cantitatea produselor apicole comercializate pe piața externă, tone <i>inclusiv</i> miere alte produse apicole	ANSA	4000	9500	14670
		3000	5000	7380
		0	3800	7700

IX PROCEDURILE DE RAPORTARE ȘI EVALUARE

17. Responsabil pentru monitorizarea implementării Programului este nominalizat Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care va colecta datele cu privire la indicatorii de performanță și rezultatele la finele fiecărui semestru. Datele de facto vor fi comparate cu datele planificate fiind analizate prin comparație.

18. Ministerele și alte autorități administrative centrale, instituțiile publice, asociațiile de profil, în limita competențelor atribuite, vor asigura realizarea prezentului Program și a planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, raportând semestrial, până la data de 10 iulie și 10 ianuarie, Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

19. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, în baza rapoartelor autorităților responsabile, va generaliza și va prezenta Guvernului anual, până la data de 15 februarie a fiecărui an, raportul integral privind realizarea Planului de acțiuni.

20. În urma evaluării gradului de implementare a Programului, precum și a situației existente la momentul expirării Planului de acțiuni aprobat, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, va elabora și promova un nou Plan de acțiuni privind implementarea Programului.

Anexa nr.2
la Hotărârea Guvernului
nr. ____ din _____ 2020

Plan de acțiuni
pentru anii 2020-2026 privind implementarea Programului național de dezvoltare a apiculturii
pentru anii 2020-2022

Nr. crt.	Obiectiv general / obiective specifice / acțiuni	Resursele necesare, estimativ	Responsabili de executare	Partenerii	Termenul de realizare	Costurile aferente implementării, lei MDL	Indicatorii de progres
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul general este majorarea efectivului de albine, sporirea productivității stupilor și dezvoltarea sortimentului produselor apicole prin aplicarea tehnologiilor moderne și promovarea practicării apiculturii profesionale în vederea majorării volumului de producție și exportului până la 8,2 mii tone în anul 2025.							
1. Sporirea patrimoniului apicol și creșterea productivității stupinelor, urmând ca în următorii 5 ani numărul familiilor de albine să fie dublat, până la 300 mii familii							
1.1	Elaborarea regulamentului privind stimularea și organizarea stupăritului pastoral	60 zile consultanță	MADRM	Programe de asistență tehnică	2021	0,18 mln.	Regulament elaborat și aprobat
1.2.	Dotarea cu stupi verticali multietajați, rame, echipament de protecție, platforme moderne pentru pastoral și a unităților de extragere a mierii	40 mii stupi, 800 mii rame, 533 echipamente de protecție 300 platforme, 720 extractoare	MADRM AIPA	Agenți economici GN	2022	100 mln.	120 de stupine dotate anual

1.3.	Elaborarea și implementarea Sistemului unitar de identificare a stupinelor și stupilor conform politicilor UE	60 zile consultanță	MADRM ANSA	ANARM Programe de asistență tehnică GN	2021	30 mln.	Hotărîre de Guvern aprobată Sistem de identificare a stupilor implementat
1.4.	Dezvoltarea bazei melifere prin stimularea plantării de arbori, arbuști și plante melifere pe terenurile improprii agriculturii	Terenuri disponibile, Puiți de arbori și arbuști	Agenția Moldsilva	ANARM Asociațiile de apicultori GN APL	anual	37.5 mln.	Nr. de hectare plantate de culturi melifere
1.5.	Elaborarea și imlementarea hărții interactive pentru monitorizarea mișcării familiilor de albine în perioada pastoralului	Elaborarea soft-ului de organizare în pastoral	MADRM ANSA	Programe de asistență tehnică GN APL	2022	5 mln.	Harta interactivă elaborată și funcțională
1.6.	Promovarea și stimularea serviciilor de polenizare în vederea creșterii roadei la hectar a fructelor și creșterii veniturilor apicultorilor	Modificarea actelor normative	MADRM AIPA	ANARM GN Asociațiile de apicultori Asociații de producători de fructe	anual	0,5 mln.	Creștere cu cel puțin 15% anual a numărului de contracte încheiate
2. Îmbunătățirea fondului genetic apicol autohton și stării de sănătate a familiilor de albine, asigurând 50% din cererea anuală cu material genetic autohton până în 2025;							
2.1.	Majorarea numărului stupinelor de prăsilă autohtone pentru menținerea purității rasei Apis Mellifera Carpatica și stimularea producerii materialului biologic apicol înalt productiv	Stupine cu material genetic confirmat	MADRM ANSA	ANARM GN IȘPBZMV Asociațiile de apicultori	2022	în limitele bugetului aprobat	10 stupine de prăsilă și de reproducere atestate
2.2.	Fortificarea capacităților CRDV și a instituțiilor private privind	Completare cu chituri și	ANSA	Programe de asistență	2020	în limitele bugetului aprobat	Satisfacerea integrală a cererilor de

	efectuarea analizelor în scopul determinării preparatelor fitosanitare utilizate la tratarea plantațiilor agricole, care ca rezultat intoxica albinele	echipament		tehnică GN			efectuare a analizelor de laborator privind determinarea substanței toxice care a determinat moartea albinelor
2.3.	Consolidarea eforturilor comune ale apicultorilor și autorităților publice prin crearea organului independent a sectorului asociativ de monitorizare, informare și coordonare a acțiunilor de interes apicol – SAA Control (Societatea de Apărare a Albinelor)	Coordonarea acțiunilor, Identificarea și desemnarea reprezentanților autorităților publice vizate	MADRM ANSA Agenția „Moldsilva”	GN	2020	în limitele bugetului aprobat	SAA Control creat; Consiliu de supraveghere al SAA Control creat și funcțional;
2.4.	Consolidarea capacităților de cercetare și inovare a sectorului prin susținerea Instituțiilor de cercetare-dezvoltare sau private, în vederea dezvoltării de noi linii de înaltă productivitate, inclusiv noi produse apicole și/sau medicamente bazate pe produse apicole	Implementare a proiectelor tehnologice inovatoare	AȘM UASM IȘPBZMV	ANARM GN	2022	10 mln.	Nr. de proiecte
2.5.	Subvenționarea apicultorilor pentru achiziționarea de medicamente bio pentru tratarea varoozei, nosemozei și bolile puietului	Modificarea actelor normative	MADRM AIPA	ANARM GN	anual	5 mln.	Nr. de beneficiari
2.6.	Promovarea bunelor practici privind utilizarea medicamentelor fitoterapeutice bazate pe plante, în vederea consolidării produselor	Materiale promoționale	MADRM ANSA	AȘM IȘPBZMV ANARM GN	2022	în limitele bugetului aprobat	Nr. de campanii organizate

	apicole ecologice						
2.7.	Consolidarea capacităților serviciului veterinar de stat și a cunoștințelor medicilor veterinari prin instruirea acestora în vederea cerințelor de sănătate a albinelor și celor de calitate pentru produsele apicole	Instruire și asistență pentru circa 200 medici veterinari liberă practică	ANSA	IȘPBZMV	2021	în limitele bugetului aprobat	Nr. de medici veterinari instruiți
2.8.	Elaborarea regulamentului privind organizarea stupinelor pentru practicarea apiculturii ecologice	60 zile consultanță	MADRM	Programe de asistență tehnică	2021	0,2 mln.	Regulament elaborat și aprobat
3. Diversificarea producției apicole și consolidarea capacităților de procesare și producere a produselor apicole cu valoare adăugată prin cooperare și creare de clustere, ajungând ca până în 2025 circa 80% din volumul anual al producției apicole globale să fie produse apicole cu valoare adăugată (miere monofloră, ceara, polen, lăptișor de matcă, propolis, produse terapeutice ș.a.)							
3.1.	Elaborarea și aprobarea Cerințelor de calitate pentru produsele apicole, altele decât mierea (ceară, propolis, polen și lăptișor de matcă)	60 zile consultanță	MADRM	Programe de asistență tehnică GN	2020	0,05 mln.	Act normativ aprobat
3.2.	Stimularea constituirii grupurilor de producători agricoli în vederea extragerii, procesării și comercializării mierii prin asigurarea cu echipament modern de capacitate corespunzătoare pentru extragerea, procesarea, ambalarea și etichetarea mierii și altor produse apicole	Apicultori disponibili de a crea grupuri de producători	MADRM AIPA	Programe de asistență tehnică GN	2022	15 mln.	Nr. de cel puțin un grup de producători agricoli recunoscute anual; Volumul produselor apicole ambalate și etichetate pentru comercializare cu amănuntul în creștere, față de anul precedent, cu cel puțin 10% anual.

3.3.	Dezvoltarea centrelor apicole regionale	Conglomerat de companii și/sau servicii regionale pe întreg lanț valoric	MADRM AIPA	Programe de asistență tehnică GN	2022	20 mln.	3 centre apicole regionale create; Volumul serviciilor furnizate și produselor livrate de către centrele apicole regionale în creștere cu cel puțin 10% față de anul precedent;
3.4.	Subvenționarea investițiilor pentru procesarea mierii și produselor apicole în vederea obținerii produselor cu valoare adăugată (inclusiv ambalaj operativ pentru transportarea și păstrarea mierii)	Modificarea actelor normative, Ambalaj operativ	MADRM AIPA	ANARM GN	2022	17 mln.	Nr. de beneficiari
3.5.	Implementarea sistemelor de management al calității și siguranței alimentelor în unitățile de procesare și producere	Companii prestatoare de servicii	MADRM ANSA AIPA	ANARM GN	2022	10 mln.	Nr. de unități certificate
4. Promovarea culturii consumului mierii și stimularea comercializării locale și exportului de miere, triplând consumul de miere pe cap de locuitor și menținând rata de 90% din producție la export până în anul 2025							
4.1.	Elaborarea unui brand unic de țară pentru promovarea produselor apicole naționale	100 zile consultanță	MADRM Agenția de investiții	ANARM GN Programe de asistență tehnică	2021	0,5 mln.	Brand înregistrat
4.2.	Organizarea evenimentelor de promovare a apiculturii și produselor apicole (expoziții, târguri, festivaluri)	Materiale promoționale	MADRM AIPA	ANARM GN APL	anual	1,5 mln.	Cel puțin un eveniment anual organizat
4.3.	Promovarea turismului apicol prin stimularea înființării noilor locuri	Crearea stupinei model	MADRM AIPA	ANARM GN	2022	10 mln.	10 locuri de cazare noi create în agro-

	de cazare în agro-turismul cu activități apicole			APL			turismul cu activități apicole
4.4.	Organizarea campaniei de sensibilizare a populației privind consumul mierii și produselor apicole	Materiale promoționale	MADRM AIPA	ANARM GN Mass-media	anual	0,5 mln.	Cel puțin o campanie de sensibilizare organizată anual
4.5.	Subvenționarea investițiilor pentru crearea și modernizarea laboratoarelor de analiză a produselor apicole cu scopul de a-i ajuta pe apicultori să își comercializeze și să își valorifice produsele	Modificarea actelor normative	MADRM AIPA	Programe de asistență tehnică	2022	5 mln.	Nr. de laboratoare create
4.6.	Facilitarea comercializării și exportului de miere prin simplificarea procedurilor și suport producătorilor privind accesul pe alte piețe (de ex. compensarea unei părți a costului recipientelor)	Modificarea actelor normative	MADRM MEI AIPA	Agencia de Investiții ANARM GN	2022	57 mln.	Cantitatea majorată de miere exportată cu cel puțin 10% anual Participarea la, sau organizarea evenimentelor de promovare a produselor apicole naționale organizate în afara țării – 3
5. Stimularea practicării apiculturii industriale prin consolidarea capacităților apicultorilor și creșterii numărului specialiștilor tineri în sector, ajungând ca cel puțin 15% dintre apicultori să dețină minim 150 familii și să fie dublat numărul specialiștilor pregătiți anual în sector până în 2025							
5.1.	Consolidarea capacităților asociațiilor de apicultori și cooperării în sector	Întruniri, ședințe de lucru, Campanii de	MADRM	ANARM GN Asociațiile de apicultori	anual	în limitele bugetului aprobat	Creșterea cu 5% a nr. proiectelor în domeniul apiculturii elaborate, finanțate

		sensibilizare					sau implementate de asociațiile apicultorilor; Creșterea în medie a gradului de satisfacere și încredere a membrilor asociațiilor apicultorilor cu cel puțin 10% anual.
5.2.	Sensibilizarea practicării apiculturii profesioniștii în rândul apicultorilor și promovarea acesteia și în rândul tinerilor	Campanii de sensibilizare, Instruiri, Vizite de studiu	MADRM AIPA	ANARM GN Asociațiile de apicultori	anual	în limitele bugetului aprobat	20 de noi apicultori profesioniști anual, dintre care cel puțin 15 apicultori tineri
5.3.	Dezvoltarea serviciilor de consultanță și școlarizare în apicultură	Instruiri, Vizite de studiu	MADRM AIPA ANSA	ANARM GN Companii de prestare a serviciilor de extensiune	anual	1 mln.	300 de apicultori instruiți anual
5.4.	Consolidarea capacităților instituțiilor de învățământ, inclusiv promovarea învățământului profesional - dual, în domeniul apicol	Elaborarea curriculei și implementarea acesteia Stimularea participării fermierilor	MADRM UASM	ANARM GN Instituții de învățământ profesional tehnic	2022	5 mln.	Curriculă elaborată și implementată, 100 de beneficiari anual

Notă informativă

la proiectul de hotărîre a Guvernului cu privire la aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2020-2022

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Programul Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 (în continuare – PNDA 20-26) a fost elaborat de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului cu suportul Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul a fost elaborat întru executarea acțiunii nr.4, *Obiectivul specific 1.1., Obiectivul general nr. 1: „Elaborarea și inițierea implementării programelor de dezvoltare pentru ramurile strategice ale sectorului agroalimentar”* a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, și în conformitate cu prevederile Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobate prin Hotărârile Guvernului nr. 409 din 04.06.2014 și nr. 742 din 21.10.2015, revizuite și modificate prin Hotărîrea Guvernului nr.785 din 01.08.2018.

În același timp, o parte din acțiunile stabilite în Program, vor fi implementate cu accesarea mijloacelor Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, iar potrivit art.9, alin.(4) al Legii 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, Autoritatea de elaborare a politicilor în domeniul agricol și de dezvoltare rurală asigură utilizarea eficientă a resurselor financiare alocate prin selectarea minuțioasă a direcțiilor de utilizare a subvențiilor având ca bază politicile ramurale de asigurare a implementării Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul prevede IX capitole și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia.

Scopul PNDA 20-26 este restructurarea și modernizarea sectorului apicol și creșterea competitivității produselor apicole pe piața internă și la export.

Proiectul propus spre examinare are ca obiectiv general majorarea volumului de producție și exportului de miere până la 8,2 mii tone către anul 2026, ceea ce constituie aproximativ de 2 ori mai mult decât în prezent.

Întru realizarea obiectivului general propus, proiectul conturează următoarele obiective specifice:

- sporirea patrimoniului apicol și creșterea productivității stupinelor, urmând ca în următorii 7 ani, numărul familiilor de albine să fie dublat, până la 300 mii familii;
- îmbunătățirea fondului genetic apicol autohton și stării de sănătate a familiilor de albine, asigurând 50% din cererea anuală cu material genetic autohton până în

anul 2026;

- diversificarea producției apicole și consolidarea capacităților de producere și prelucrare a produselor apicole cu valoare adăugată prin cooperare și creare de centre apicole și grupuri de producători, ajungând ca până în anul 2026 circa 80% din volumul anual al producției apicole globale să fie produse apicole cu valoare adăugată (miere monofloră, ceară, polen, lăptișor de matcă, propolis, produse terapeutice ș.a.);
- promovarea culturii consumului mierii și stimularea comercializării locale, triplând consumul de miere pe cap de locuitor și menținând rata de export a producției din apicultură la nivel de 90% din totalul producției;
- stimularea practicării apiculturii industriale prin consolidarea capacităților apicultorilor și creșterii numărului specialiștilor tineri în sector, ajungând ca peste 15% dintre apicultori să dețină minim 150 familii, precum dublarea numărului specialiștilor pregătiți anual în sector.

Pentru implementarea acțiunilor PNDA 20-26 vor fi stabiliți responsabili în dependență de domeniul de activitate. În mare parte responsabili pentru realizarea acțiunilor vor fi instituțiile de stat cum sunt:

- Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, cu subdiviziunile subordonate (Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură și Agenția „Moldsilva”);
 - Ministerul Economiei și Infrastructurii, cu subdiviziunile subordonate (Instituția Publică „Agenția de Investiții”);
 - Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, cu subdiviziunile subordonate (Centrul Republican de Diagnostică Veterinară);
- precum și organizații non-guvernamentale, cum sunt Asociația Națională a Apicultorilor din Republica Moldova, Asociația Obștească „Green Nations” și alte asociații sectoriale.

În cadrul planului de acțiuni pentru implementarea PNDA 20-26 sunt formulate rezultatele scontate și indicatorii de progres care urmează a fi realizați. Indicatorii de progres au fost elaborați, reieșind din situația curentă în sectorul apicol din republică și vor fi folosiți pentru monitorizarea și evaluarea eficacității măsurilor.

4. Fundamentarea economico-financiară

Activitățile prevăzute în PNDA 20-26 vor fi realizate în limitele resurselor financiare alocate în bugetele anuale ale instituțiilor implicate în realizarea programului, care vor fi planificate corespunzător. Totuși, pentru unele activități majore cele care implică, bunăoară, crearea infrastructurii, forță de muncă suplimentară, achiziții de echipament sau crearea sistemelor informaționale vor fi necesare costuri suplimentare care vor fi acoperite prin atragerea investițiilor a partenerilor externi. Drept indiciu pentru evaluarea costurilor a servit experiența experților menționați anterior reieșind din implicarea acestora în diverse proiecte similare în diverse țări aflate în curs de dezvoltare. Costurile respective au fost indicate în planul de acțiuni în dreptul fiecărei acțiuni.

Per ansamblu, în perioada de implementare a Programului (7 ani), cheltuielile totale vor constitui 1.580,93 mln. lei, din care 860,5 mln. lei de la bugetul de stat, iar beneficiile directe de la activitatea apicolă vor constitui 3.724,8 mln. lei (surse

obținute de la comercializarea produselor apicole, dar și a roiurilor și a reginelor), cea ce constituie de circa 4,3 ori mai mult față de investițiile de la buget.

Implementarea Programului Național va crea condițiile necesare pentru dezvoltarea durabilă a sectorului apicol în Moldova. Majorarea numărului de stupine profesionale și stupinelor de prăsilă, inclusiv dezvoltarea clusterelor apicole, va asigura implementarea metodelor moderne de întreținere și reproducere a albinelor, producere a produselor apicole și creșterii volumului producției apicole globale.

În general, implementarea tuturor acțiunilor va permite majorarea volumului producției de produse apicole și eficientizarea activității.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru împletirea obiectivelor expuse în planul Programului Național Ministerul Agriculturii, Dezvoltării, Regionale și Mediului va elabora următoarele acte departamentale :

- Regulamentul privind stimularea și organizarea stupăritului pastoral;
- Regulamentul privind organizarea stupinelor pentru practicarea apiculturii ecologice;
- Cerințe de calitate pentru produsele apicole, altele decât mierea (ceară, propolis, polen și lăptosor de matcă).

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În temeiul prevederilor art. 32 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Programul urmează a fi expediat spre avizare în adresa Ministerului Economiei și Infrastructurii, Ministerului Finanțelor, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Concomitent, în scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și Regulamentului cu privire la procedurile de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 967/2016, proiectul hotărârii de Guvern a fost plasat, în modul stabilit, pe pagina web oficială a Ministerului Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului compartimentul „*Transparența Decizională*”, rubrica „*Anunțurile privind inițierea elaborării deciziei*” și „*Anunțurile privind organizarea consultării publice*”, precum și pe platforma guvernamentală <https://particip.gov.md>.

7. Constatările expertizei juridice

Proiectul Programului urmează a fi supus expertizei juridice, care va fi efectuată de către Ministerul Justiției.

Ministru

Ion PERJU

MD-2005 mun.Chișinău, str. Constantin Tănase, 9
Tel. 20 45 81; Fax 22 07 48, E-mail: madrm@madrm.gov.md, WEB: www.madrm.gov.md

Nr. 20-05/884 din 11.02.2020

La nr _____ din _____

Cancelaria de Stat

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, în temeiul pct.179 din Regulamentul Guvernului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, solicită înregistrarea proiectului hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2010-2022, în lista proiectelor care urmează a fi examinate în cadrul ședinței Secretarilor Generali de Stat.

CERERE

**privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat
a proiectelor de acte ale Guvernului**

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Categoria și denumirea proiectului	Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2020-2022
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
3.	Justificarea depunerii cererii	În temeiul pct.179 al Regulamentului Guvernului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.610 din 03.07.2018.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	1. Ministerul Finanțelor; 2. Ministerul Justiției; 3. Ministerul Economiei și Infrastructurii; 4. Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor;

		<p>5. Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură</p> <p>6. Agenția "Moldsilva"</p> <p>7. Instituția Publică „Agenția de Investiții”</p> <p>8. Instituția Publică Centrul Republican de Diagnostică Veterinară</p> <p>9. Universitatea Agrară de Stat din Moldova</p> <p>10. Asociația Națională a Apicultorilor din Republica Moldova</p> <p>11. Institutul Științifico-Practic de Biotehnologii în Zootehnie și Medicină Veterinară;</p>
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile
6.	Persoana responsabilă de promovarea proiectului	Valentin Roșca – Șef interimar Direcție politici de producție, procesare și reglementare a calității produselor de origine animalieră; Tel: 022 204 506; mail: valentin.rosca@madrm.gov.md
7.	Anexe	<p>1. Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2020-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2020-2022;</p> <p>2. Nota informativă.</p>
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	

Ministru

Ion PERJU

Ex: Valentin Roșca
Tel: 022 204 506